ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಬ್ರಹ್ಮತನ್ತ್ರಪರಕಾಲಮಹಾದೇಶಿಕಾಶ್ರಮ
ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಸಂಖ್ಯಾ ೩.

ಅನ್ತರ್ಲಾಪಚಿತ್ರಪದ್ಯದಶಕಮ್.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರ ಪರಕಾಲಮಹಾದೇಶಿಕ
ನಿಯಮನಾನುಸಾರಿಣಾ

ಭಾಗ್ಯಪಲ್ಲೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯೇಣ

ಸಂಹಿತೀಪದೂವಾ ವಿರಚಿತಂ

ಸ್ವೋಪಜ್ಞವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಮನ್ವಿತಂಚ

ಮಹೀಶೂರ ನಗರೇ

ರಾಯಲ್ ಪ್ರೆಸ್, ನಾಮ್ನಿ ಮುದ್ರಾಲಯೇ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬ್ರ॥ ಶ॥ ೮೧ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ವರ್ಷೆ

ಮುದ್ರಾಪಿತಂಚಸತ್

ವಿಜಯತೇತರಾಮ್

ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತೌ 500 ಪ್ರತಿಕೃತಯಃ

1919.

ಮೂಲ್ಯಂ 0—4—0]



ಪೀಠಿಕಾ.

ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವಶ್ಶರಣಮ್.

ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಿಶೂರ ಮಹಾರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್, ಬಹದೂರ್ ಜಿ. ಸಿ. ಎಸ್. ಐ ಯವರ ಕುಲಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರ ಪರಕಾಲಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂವತ್ಸರ ಭಾದ್ರಪದ ಬಹುಳ ೧೦ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಆನಂದ ಸಂವತ್ಸರ ಕಾರ್ತಿಕ ಬಹುಳ ೫ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವ ದಿವ್ಯಾಸ್ಥಾನ ಸಂಯಮಿ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪದವಿಯನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದು, ಆ ಬಾಲ್ಯಾತ್ "ಕವಿಸಾರ್ವಭೌಮ" "ಕವಿ ಗಂಡಭೇರುಂಡಾದಿ ಬಿರುದೋಲ್ಲಸಿತರಾಗಿ, ಸರ್ವತನ್ತ್ರ ಸ್ವತನ್ತ್ರತ್ವಾದಿ ಪ್ರಕಾಶಕವಾದ" ಪರಶ್ಶತ ಸಮೀಚೀನ ಗ್ರಂಥನಿರ್ಮಾಣದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಕೌಶಲಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದಲೂ, ಸರ್ವಭಾರತಖಂಡ ಸಂಮಾನ್ಯತಮರಾಗಿ ಬಿಜಯಂಗೈದರೆಂಬುದನ್ನು ಸರ್ವ ಸಜ್ಜನರೂ ಬಲ್ಲರು. ಈ ಮಹಾನುಭಾವ ಯತೀಂದ್ರವರ್ಯರ ಸುಲಲಿತ ಕವಿತಾ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯ ದಣ್ಡಿ--ಬಾಣ--ಭವಭೂತಿ--ಕಾಳಿದಾಸ--ಮಯೂರಾದಿ ಮಹಾಕವಿಗಳ ಜಾಣ್ಮೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿದ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆಧುನಿಕರಾದ ಕವಿಗಳಾರೂ ಇಂತಹ ಮಹಾ ಯತೀನ್ದ್ರರೆದುರಿಗೆ ನಿಂತು ತಮಗೆ ಕವಿತ್ವವು ಬರುವುದೆಂದಾಗಲಿ, ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇವೆಯೆಂದಾಗಲೀ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಹೇವಿಳಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಸಪ್ತಮಿಯದಿನದ ಪ್ರಾತಿವರ್ಷಿಕ ವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಿನ ಪಂಡಿತರೊಬ್ಬರು "ಮಹಾನ್ತರ್ಲಾಪ ಷಟ್ಕ" ವೆಂಬ ಪ್ರಕೀರ್ಣಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದಾಗ, ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅನುಕೂಲಚೂಡರಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥ ರಚನಾ ಶೈಲಿಯು ಅತಿ ಕ್ಲಿಷ್ಟವಲ್ಲವಾದರೂ, ಇತರರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪರಮಾನಂದವೆಂಬುದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಪ್ರಕೃತ ಗ್ರಂಥ ನಿರ್ಮಾತರನ್ನು ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ ಇವರಂತೆ "ನೀನೂ ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆಯಾ" ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಾರವಿಂದ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವೇ ಮಾಡಿಸಬಲ್ಲುದೆಂದು ಸಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಈ "ಮಹಾನ್ತರ್ಲಾಪ ಚಿತ್ರಪದ್ಯದಶಕ" ವನ್ನು ಸವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿ ವಿರಚಿಸಿ, ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಪ್ರಾತಃ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರು ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವಾರಾಧನೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ, ಶ್ರೀಮದುಭಯವೇದಾನ್ತ ಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಮಹಾಸನದಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿಸಿರುವಾಗ, ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗಿ, ಸತ್ಕರುಣಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ, ಶ್ರೀ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರತಕ್ಕದೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಈಚೆಗೆ ಶ್ರೀಮನ್ಮ

ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಸನ್ನಿಧಿಯ ಶಿಷ್ಯರೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ "ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮತನ್ತ್ರಪರಕಾಲ ಮಹಾದೇಶಿಕಾಶ್ರಮ" ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಂದಿರದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ವಿದ್ವಾನ್ ಹೊಸಮನೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸವೇಂಕಟಾಚಾರ್ಯರವರಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥಮುದ್ರಣಾದಿ ಸರ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಇದರ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ವಿಕ್ರಯಿಸುವುದರಿಂದ ಬರುವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಮದಾಶ್ರಮಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕ್ಕೆ ಸಹಾಯದ್ರವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಗ್ರಂಥಕಾರರ ಉದಾರಾಶಯಾನುಮತಿಗಳಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗುಣೈಕಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸುಲಭಕ್ರಯಕ್ಕೆ ದೊರೆಯುವ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಮದಾಶ್ರಮ ಕೈಂಕರ್ಯ ಸಹಾಯಕರಾಗಬೇಕೆಂದು ವಿನೀತನಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ಸಂ॥ ಶ್ರಾವಣ ಶು॥ ೧೩ 8—8—1919	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬ್ರ॥ ಪ॥ ಆಶ್ರಮದ ಏಜಂಟ್, ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್. ಮೈಸೂರು

ಇಹ ಭಾಗ್ಯಪಲ್ಲ್ಯಭಿಜನಃ ಶ್ರೀವಾಸಸುಧೀರುಷಸ್ಸ್ಮೃತೇಽಸ್ತ್ಯೇಕಃ ।
ಶ್ರೀರಾಮಾಷ್ಟಶ್ಲೋಕ್ಯಾ ಅನ್ತರ್ಲಾಪಾಖ್ಯಚಿತ್ರದಶಕಸ್ಯ ॥೧॥

ಶ್ರೀಹಯವದನಶತಾಲಂಕ್ರಿಯಾಪ್ರಬನ್ಧಸ್ಯ ಚೇತ್ಯಪಿ ಚಕರ್ಣಾರ್ಣವಾತ್ ।
ಮುದ್ರಾಪಣೇಽಧಿಕಾರಂ ಪ್ರಾದಾಚ್ಛ್ರೀವಾಸದೇಶಿಕಾರ್ಯಾಯ ॥೨॥

ಇತಿ ಸರ್ವಂ ಮಙ್ಗಳಮ್.

ಮಹೀಶೂರ ನಗರೇ 8—8—1919	ಬಾಗೇಪಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯಃ, ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ವಾನ್ ಕವಿಮಣಿಶ್ಚ.

ಪ್ರಾತಸ್ಸ್ತುತಿಃ.

ಸ್ವಾಮಿನ್ ! ಹರೇ ! ತವ ನಮಾಮಿ ಪದಾರವಿನ್ದೇ |
ಯಸ್ಮಾದತಾನಿಷಿ ಸುಖೇ ನಿಶಿ ವಿಶ್ರಮಯ್ಯ |
ಆಕಾಲ್ಯಜಾಗರಣಮಾಶಯನಂ ವಿಪತ್ತೇ-
ರ್ಮಾಮಾನತಂ ಘನಕೃಪಾಲಯ ! ಪಾಲಯತ್ವಮ್ ||೧||

ವತ್ಸೇಷು ವತ್ಸಲತರೋಽಪಿ ಯದೀದೃಶೇಷು |
ತನ್ನಾಥ ! ವಿಶ್ವಗಿರಿ ನಾರದಗೇಯಕೀರ್ತೇ ! ||
ಸ್ವಾನ್ತಂ ನಿತಾನ್ತಮಮಲಂ ಕುರುಮೇ ಪ್ರಶಾನ್ತಂ |
ಜಾನಾಮಿ ಮಿತ್ರಮಹಮತ್ರ ಪರತ್ರ ಚ ತ್ವಾಮ್ ||೨||

ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಚ ಗುರವೋಽಪಿ ಹಿತೈಷಿಣೋ ಯೇ |
ತಚ್ಚೋದಿತಂ ರಚಯಿತುಂ ದಿಶ ಮೇ ಮನೀಷಾಮ್ |
ನೇದೀಯಸೋ ಮಮ ಮುಕುನ್ದ ! ದವೀಯಸೋಽಪಿ |
ತ್ರಾಯಸ್ವ ಮಾಮಿವ ಸಖೀನಯಿ ದೀನಬನ್ಧೋ ||೩||

ಇತಿ ಪ್ರಾತಸ್ಸ್ತುತಿಪ್ರೀತಃ ಪತಿರ್ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಗತಿಸ್ಸತಾಮ್ |
ದದಾತು ಸರ್ವದಾನನ್ದವಿದಾನಂ ನಸ್ಸದಾಶಯಮ್ ||೪||

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿನಿ ನಭೋಮಾಸೇ ಶುದ್ಧಾಷ್ಟಮತಿಥಾವಿಯಮ್ |
ಅದ್ಧಾ ಬಾಲಕವೋನಾಯ ಽದ್ಧಾ ಜೇಯಾದುಷಸ್ತುತಿಃ ||

ಶ್ರೀರಾಮಸ್ತವಾಷ್ಟಶ್ಲೋಕೀ.

ಶ್ರೀಮತೇ ರಘುನನ್ದನಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ.

ಶ್ರೀಮದಿಳಾತನಯಾಸಹಿತಂ | ಕೋಮಲರೂಪಮಸೋಮಹಿತಮ್ |
ಧಾಮ ಸುರಾಸುರಯೋಗಿನುತಂ | ರಾಮಮಹಂ ಕಲಯೇ ಸತತಮ್ ||೧||

ಮಾಮವಲೋಕಯ ಲೋಕಗುರೋ | ಪಾಮರಮಾನತಕಲ್ಪತರೋ |
ಕಾಮನಮಾವಹ ಸಾಧುಪಥೇ | ರಾಮ ! ರಘೂತ್ತಮ ! ದಾಶರಥೇ ! ||೨||

ಪಾವನರಾಮಕಥಾಸ್ಮರಣಂ | ದೇವಮುನೀನ್ದ್ರಮುಖಾಭರಣಮ್ |
ಭಾವಜವೈರಿಮತೀಶರಣಂ | ಜೀವನಮಸ್ತು ಭವೋತ್ತರಣಮ್ ||೩||

ಕಾಮಮದಾದಿಕಥಾವಿಮುಖಂ | ರಾಮ ! ಭವಚ್ಚರಣಾಭಿಮುಖಮ್ |
ಮಾಮಕಮಾನಸಮೇತು ಸುಖಂ | ತಾಮರಸಾಭಿಮುಖಾಳಿಸಖಮ್ ||೪||

ಮನ್ತ್ರಗಣಂ ಶಂಣ್ಮೈಷಿಗತಂ | ಕ್ಷನ್ತುಮನನ್ತ ! ತವಾಭಿಮತಮ್ |
ತ್ವನ್ತು ದಯಾಹತ ಮೇ ದುರಿತಂ | ನನ್ತುರನೇಕಭವಾಚರಿತಮ್ ||೫||

ಕಾಮಿತದಾಯಿನಿ ದೀನಗತೌ | ಸ್ವಾಮಿನಿ ಭೂಮಿಸುತಾಧಿಪತೌ |
ಯಾಮಿ ನ ಕಞ್ಚನಜಾತು ಮತೌ | ನೈಮಿ ವಿವಾದಮಮುತ್ರಗತೌ ||೬||

ದೇಹವಿಶೋಷಕೃತಾ ತಪಸಾ | ಸಾಹಸಯೋಗಭೃತಾ ಮನಸಾ |
ನಾಲಮವೈತುಮಹಂ ಶಿರಸಾ | ಶ್ರೀಹರಿಮಾಪದಮುನ್ನಮಸಾ ||೭||

ಹೇ ಪರಮೇಶ ! ರಘೂತ್ತಮ ! ತೇ | ಶ್ರೀಪದಸೇವನ ಏವ ಯತೇ |
ಆಪದುಪಾಯಮಶೇಷಗತೇ ! ನಾಪದುದೇತಿ ಭವದ್ದಯಿತೇ ||೮||

ಶ್ರೀನಿಲಯಾಭಿಧಸೂರಿಕೃತಾಂ | ಮಾನಿತರಾಮನುತಿಂ ಲಲಿತಾಮ್ |
ಯೋ ನಿಯಮೇನ ಪಠನ್ತಿ ಹಿ ತಾನ್ | ಮೌನಿಗತಿರ್ಹರಿರೇಧಯತಾಮ್ ||೯||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗ್ಯಪಲ್ಲ್ಯಭಿಜನಸ್ಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯಕವಿಮಣೇಃ ಕೃತಿಷು

|| ಶ್ರೀರಾಮಸ್ತವಾಷ್ಟಶ್ಲೋಕೀ ||

ವಿರೋಧಿಕೃತ್ಪೌಷಕೃಷ್ಣತೃತೀಯಾಮನ್ದವಾಸರೇ |
ಶ್ರೀರಾಘವಸ್ತವೀಯಾಷ್ಟಶ್ಲೋಕೀಂ ವ್ಯರಚಯತ್ಕವಿಃ ||

ಶ್ರೀಃ

॥ ಶ್ರೀರಸ್ತು ॥

ಶ್ರೀಮಲ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯವದನಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾಭ್ಯಾಂ ನಮಃ.
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀವಾಗೀಶಬ್ರಹ್ಮತಂತ್ರಪರಕಾಲಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ.

ಅನ್ತರ್ಲಾಪಚಿತ್ರಪದ್ಯದಶಕಂ ಸವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮ್.

ವೃ॥ ಶ್ರೀಮದ್ಧಾಮಹಯಾಸ್ಯನಾಮ ಕಮಲಾಶ್ರೀಮತ್ಪ್ರಕಾಮಾಸ್ಪದಂ,
ಜ್ಞಾನಾನನ್ದಮಯಸ್ವರೂಪಮಮಲಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯೈ ನಮನ್ ॥
ಅನ್ತರ್ಲಾಪಕಚಿತ್ರಪದ್ಯದಶಕಂ ಸ್ವೋಪಜ್ಞಮಜ್ಞಾವಳೀ,
ಪ್ರಜ್ಞಾರ್ಥಂ ವಿವರೀವರೀತಿ ಸಪದಿ ಶ್ರೀಶ್ರೀನಿವಾಸಸ್ಸುಧೀಃ ॥೧॥

ವ್ಯಾ॥ ಇದ ತಾವದಾದಿಮಂ ಪದ್ಯಂ ಶ್ರೀರಾಮಃ ಕ್ವನುಚಿನ್ತ್ಯತೇ ಇತಿ ॥

ಮೂ॥ವೃ॥ ಶ್ರೀರಾಮಃ ಕ್ವನುಚಿನ್ತ್ಯತೇ ಶಮಧನೈಃ ? ಕಾ ಕೃತ್ತಿಭೇತ್ತ್ರೀ ? ಕ್ವಸಾ ।
ಸಂಪತ್ ? ಕಾ ಮುದದಾಯಿನೀ ? ವಿಪಿನಶ್ಚಿತ್ರೀಕಥಂ ? ಶಾಸ್ತಿಕಃ ॥
ಕಾ ದೇಯಾ ಸುಗುಣಾಯ ? ಕೋಽರ್ಜುನಸಖೋ ? ರಮ್ಭಾಪುನಃ ಕೀದೃಶೀ ।
ಹೃದ್ಯಾರಾಗವಿಶಾರದಾಸದಲಕಾರಾಜಾತ್ಮಜಾನನ್ದಭೂಃ ॥ ೧ ॥

ವ್ಯಾ॥ ಅಸ್ಮಿನ್ ಪದ್ಯೇ ತಾವತ್ 'ಶ್ರೀರಾಮಃ ಕ್ವನುಚಿನ್ತ್ಯತೇ' ಇತ್ಯಾದಯಸ್ಸನ್ತಿ ನವಪ್ರಶ್ನಾಃ । ಹೃದ್ಯಾರಾಗವಿಶಾರದೇತ್ಯಾದಿಃ ನನ್ದಭೂರಿತ್ಯನ್ತಸ್ತುರೀಯಃ ಪಾದಸ್ಸಮಗ್ರೋಽಪಿ ಹೃದ್ಯಾ, ರಾಗವಿಶಾರದಾ, ಸದಲಕಾರಾಜಾತ್ಮಜಾನಂದಭೂಃ, ಇತಿ ಪದತ್ರಯಾತ್ಮನಾ ಅಖಂಡೇನಾಕಾರೇಣ ತಾರ್ತೀಯೀಕಪಾದಾನ್ತಶ್ರೂಯಮಾಣಸ್ಯ,

'ರಂಭಾಪುನಃ ಕೀದೃಶೀ, ಇತ್ಯನ್ತಿಮಪ್ರಶ್ನಸ್ಯೋತ್ತರೀಭಾವಮಾಪದ್ಯತೇ, ಸಏವ
ಚರಣಃ ಹೃದಿ, ಆರಾ, ಗವಿ, ಶಾರದಾ, ಸದಲಕಾಃ ರಾಜಾ, ಆತ್ಮಜಾ, ಸನ್ದಭೋಃ,
ಇತಿ ಅಷ್ಟಧಾವಿಚ್ಛೇದವೈವಿಧ್ಯಮಾಪದ್ಯ ಅಭಿಧೇಯಾಂಶಪಾರ್ಥಕ್ಯೇನ ಅನ್ಯೇಷಾಂ
ಆದಿತಃ ಕೃತಾನಾಮಷ್ಟಾನಾಮಪಿ ಪ್ರಶ್ನಾನಾಂ ಖಂಡಶಃ ಯಥಾಕ್ರಮಂಪ್ರತ್ಯು
ತ್ತರೀಭವತಿ | ಗೃಹೀತ್ವಸೌಖ್ಯಾಯ (ಉಪಕ್ರಮಾನುಸಾರೇಣೈವ) ಉದ್ದಿಷ್ಟಕ್ರಮೇ
ಣೈವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇ. ಶ್ರೀರಾಮಃ ಕ್ವನುಚಿನ್ತ್ಯತೇ ಶಮಧನ್ಯೈಃ ಶಮೋಧನಂ
ಯೇಷಾಂತೈಃ ಅತ್ರಶಮಪದಂ ದಮಾದೀನಾಮುಪಲಕ್ಷಕಮ್|| ಶಮದಮಾದಿ ಸಾಧನ
ಸಂಪನ್ನೈಃ ಮಹಾತ್ಮಭಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ. ಶಾನ್ತೋದಾನ್ತ ಉಪರತಸ್ತಿತಿಕ್ಷುಸ್ಸಮಾಹಿತೋಭೂ
ತ್ವಾ ಆತ್ಮನ್ಯೇವಾತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯೇದಿತಿ ಶ್ರುತ್ಯನುಸಾರಾತ್. ಶ್ರೀಯುಕ್ತಶ್ಚಾಸೌರಾಮಶ್ಚ
ಶ್ರೀರಾಮಃ ಶಾಕಪಾರ್ಥಿವಾದಿತ್ವಾತ್ ಮಧ್ಯಮಪದಲೋಪೀಸಮಾಸಃ. ಶ್ರೀಃರಾಮಾ
ಯಸ್ಯಸಇತಿ ವಿಗ್ರಹೇಸಮಾನಾಧಿಕರಣೋ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ. ಅನವಧಿಕಾತಿಶಯಶೋಭಾ
ಸಂಪತ್ತಿಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮನ್ವಿತಶ್ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಕ್ವನುಚಿನ್ತ್ಯತೇ ಕಸ್ಮಿನ್ಧ್ಯಾಯತೇ
ಏವೇತಿಪ್ರಶ್ನಃ ನುಃಸ್ಪೃಚ್ಛಾಯಾಮ್ ಹೃದಿಇತ್ಯುತ್ತರಂಹೃದಯಇತ್ಯರ್ಥಃ ಚಿತಿಸ್ಮೃತ್ಯಾಂ
'ಹೃದಾಮನೀಷಾಮನಸಾಭಿಕ್ಲೃಪ್ತೋಯ ಏತದ್ವಿದುರಮೃತಾಸ್ತೇಭವನ್ತಿ' 'ಧ್ಯಾತ್ವೈವಂ
ರಾಘವಂ ಹೃದಿ' | ಇತಿಶ್ರುತ್ಯುಪಬೃಂಹಣಾನುಸಾರಾತ್ 'ರಾಘವತ್ವೇಭವತ್ಸೀತಾ
ರುಕ್ಮಿಣೀ ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮನಿ, ಇತಿಪರಾಶರೋಪಬೃಂಹಣೇನ ಸೀತಾಯಾಃ ಶ್ರೀತ್ವಂಸು
ವ್ಯಕ್ತಮ್| ಸಮಸ್ತಚಿದಚಿದೀಶ್ವರ ಸ್ಸೀತಾಪತಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಮಹಾತ್ಮಭಿಃಹೃ
ದಯೇಧ್ಯಾಯತ ಇತ್ಯುತ್ತರಯೋಜನಾ (2) ಕಾಸ್ಯೃತಿಭೇತ್ರೀಕೃತ್ತೇಃಚರ್ಮಣಃ ಭೇತ್ರೀ
ಭೇದಿಕಾಕಾಭವತೀತಿಶೇಷಃ | ಆರಾ ಚರ್ಮಭೇದಕಸೂಚೀವಿಶೇಷ ಇತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಥಃ ||
(3) ಕ್ವಸಾಸಮ್ಪತ್ ಸಾಅಸಾಧಾರಣೀ ಸಮ್ಪತ್ತಿಃ ಕುತ್ರವಿದ್ಯತೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಗವಿ,
ಧೇನ್ವಾಮಿತ್ಯುತ್ತರಮ್|ಜಾತಾವೇಕವಚನಮ್ ಗೋಷ್ವಿತಿಯಾವತ್, "ವಿದ್ಯತೇಗೋ
ಷುಸಂಪನ್ನಂ" ಇತಿಶ್ರೀವಾಲ್ಮೀಕಿವಚನಾತ್ (4) ಕಾ ಮತಿದಾಯಿನೀ ? ಶೇಮುಷೀ
ಪ್ರದಾತ್ರೀದೇವತಾ ಕಾ "ಉಪಾಸಕಾನಾಮಿತಿಪೂರಣಂ, ಶಾರದಾ, ಸರಸ್ವತೀತ್ಯುತ್ತ
ರಾರ್ಥಃ ತಸ್ಯಾವಾಗ್ದೇವತಾತ್ವಾತ್ (5) ವಿಟಪಿನಶ್ಚೈತ್ರೇಕಥಮ್ ? ವಿಟಪಿನಃ
ವೃಕ್ಷಸ್ಯಶಾಖಾವಿಸ್ತಾರಾಸ್ತರವಃ ಚೈತ್ರೇಮಾಸಿ ಕಥಂಭೂತಾವರ್ತನ್ತೇ ಇತಿ | ಪ್ರತಿವಿಸಾ
ಯಾಂಮತುಪ್ ಸದಲಕಾಃ ದಲೈಸ್ಸಹವರ್ತನ್ತೇಇತಿ ಸದಲಕಾಃ ನೂತನೋತ್ಪನ್ನಪರ್ಣೈ
ಇತಿ ಯಾವತ್ "ವೋಪಸರ್ಜನಸ್ಯ" ಇತಿಸಹಸ್ಯವೈಕಲ್ಪಿಕಸ್ಸಭಾವಃ 'ಶೆ ಪಾದ್ವಿಭಾ
ಷ್ಟಾ,ಇತಿಶ್ಪಿಪಿಕೋನ್ಮೆ ಭಾಷಿಕಶ್ಚಕಪ್ (6) ಶಾಸ್ತಾಕಃ ? ಶಾಸಕಃ ಕಇತ್ಯರ್ಥಃ ಶಾಸು
ಕ.

ಅನುಶಿಷ್ಟಾ ರಾಜಾಪಾರ್ಥಿವ ಇತ್ಯುತ್ತರಮ್ (7) ಕಾ ದೇಯಾಸುಗುಣಾಯ ಕುಲಶೀಲವಯೋರೂಪಾದಿಗುಣಸಂಪನ್ನಾಯ ದಾತವ್ಯಾ ಕಾ ? ಇತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ ಆತ್ಮಜಾ ದುಹಿತಾ ಕನ್ಯೇತಿ ಯಾವತ್ (೮) ಕೋಽರ್ಜುನಸಖಃ ? ಪಾಂಡವಸ್ಯ ಸಖಾ ಸುಹೃತ್ ಕಃ ? ನಂದಭೂಃ ನಂದಾದ್ಭವತೀತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಇತಿ ತದರ್ಥಃ (೯) ರಂಭಾ ಪುನಃ ಕೀದೃಶೀ ? ರಂಭಾನಾಮ್ನೀ ಸ್ವರ್ವೇಶ್ಯಾ ಕಥಂಭೂತಾ ? ಪುನರಿತಿವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರೇ| ಹೃದ್ಯಾ ಹೃದಯಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಾ ರಮಣೀಯೇತಿಯಾವತ್. 'ಹೃದಯಸ್ಯಹೃಲ್ಲೇಖಯದಣ್ ಲಾಸೇಷು, 'ಹೃದಯಸ್ಯಪ್ರಿಯಃ, ಇತಿಹೃದಾದೇಶ ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಯೌ ರಾಗವಿಶಾರದಾ ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇಷು ಮಧ್ಯಮಾವತೀಶಂಕರಾಭರಣಪ್ರಭೃತಿಷು ರಾಗೇಷು ವಿಶಾರದಾ ಸುಪ್ರಗಲ್ಭಾ ತಾದೃಶರಾಗಾಲಾಪನಾಂಚಿತ್ಯಪ್ರೌಢಿಮಶಾಲಿನೀತಿಯಾವತ್, ಸದಲಕಾರಾಜಾತ್ಮಜಾನಂದಭೂಃ ಸತೀಪ್ರಶಸ್ತಾಯಾ ಅಲಕಾನಾಮ್ನ್ಯಾ ಯಕ್ಷಪುರೀ ತಸ್ಯಾಃ ರಾಜಾ ಅಲಕಾರಾಜಃ ಕುಬೇರಃ ರಾಜಾಹಸ್ಸಖಿಭ್ಯಷ್ಟಚ್, ಇತಿಸಮಾಸಾಂತಷ್ಟಚ್ ತಸ್ಯ ಆತ್ಮಜಃ ಪುತ್ರಃ ನಲಕೂಬರಃ ತಸ್ಯ ಆನಂದಭೂಃ ಸಂತೋಷಭೂಮಿಃ ನಲಕೂಬರಸಮ್ಮದಸಂದಾಯಿಕೇತಿ ಯಾವತ್ ವರ್ತತೇ ಇತಿ ಶೇಷಃ ಹೃದ್ಯಾದಿವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟರಮ್ಭಾ ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಸಂಗತಿಃ || ಅತ್ರ "ಶೋಭಾಸಂಪತ್ತಿಪದ್ಮಾಸುಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಶ್ರೀರಪಿಕಥ್ಯತೇ ಇತಿ ಶಾಶ್ವತಃ | ನುಪೃಚ್ಛಾಯಾಂವಿಕಲ್ಪೇಚ, ಅಜಿನಂ ಚರ್ಮಕೃತ್ತಿಸ್ಸ್ತ್ರೀ, ಶೇಮುಷೀಮತಿಃ, ವಿಟಪೀಪಾದಪಸ್ತರುಃ, ಮಿತ್ರಂ ಸಖಾ ಸುಹೃತ್, ಅಭೀಷ್ಟೇಽಭೀಪ್ಸಿತಂಹೃದ್ಯಂ ವಿದ್ವತ್ಸುಪ್ರಗಲ್ಭಾವಿಶಾರದೌ, ದಲಂ ಪರ್ಣಂ, ಅಲಕಾಪೂಃ, ರಾಜ್ಞಿರಾಟ್, ಸ್ಯಾದಾನಂದಥುರಾನಂದಃ, ಇತಿತತ್ತತ್ಪರ್ಯಾಯೇಷ್ವಮರಸಿಂಹಃ ಅಪಿಚ ಶ್ರೀರಾಮಃ ಕ್ವನುಚಿಂತ್ಯತೇ ಇತ್ಯಾದಿಕಸ್ಯ ಪ್ರಶ್ನಾಷ್ಟಕಸ್ಯ ವ್ಯಷ್ಟಿತೋಯದ್ಯತ್ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯಂ ತಸ್ಯತಸ್ಯೈವ ಸಮಷ್ಟ್ಯಾ ಹೃದ್ಯಾರಾಗವಿಶಾರದಾ ಸದಲಕಾ ರಾಜಾತ್ಮಜಾನಂದಭೂಃ ಇತಿ ಸಂಪೂರ್ಣಪಾದಾತ್ಮನಾ ರಂಭಾಪುನಃ ಕೀದೃಶೀ ಇತಿನವಮಸ್ಯಾನುಯೋಗವಾಕ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯೀಭವನಾಚ್ಚಿತ್ರೋತ್ತರಾಲಂಕಾರಃ | ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಾಂತರಾಭಿನ್ನಮುತ್ತರಂ ಚಿತ್ರಮುತ್ತರಮಿತಿತಲ್ಲಕ್ಷಣಾತ್. ವೃತ್ತನ್ತು ಶಾರ್ದೂಲ ವಿಕ್ರೀಡಿತಂ|| ಸೂರ್ಯಾಶ್ವೈರ್ಮಸಜಸ್ತತಾಸ್ಸಗುರವಶ್ಶಾರ್ದೂಲವಿಕ್ರೀಡಿತ ಮಿತಿಕೇದಾರೋಕ್ತೇಃ || "ಯತ್ರವೃತ್ತೇರನ್ಯಥಾಮೊಸ್ತ್ಯಪ್ರಶ್ನಸ್ಯೋತ್ತರತಾಂಭಜೇತ್ || ಪದವಿಚ್ಛೇದವೈವಿಧ್ಯಾತ್ಸ ಏವಾರ್ಥಭಿದಾಶ್ರಯಃ || ಯಥೋದ್ವಿಪಾಶ್ವಾನುಯೋಗಾನಾಮುತ್ತರಂಖಂಡಶೋಯದಿ | ತತ್ರಾಂತರ್ಲಾಪನಾಮಾನಂ ಚಿತ್ರಭೇದಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ || ಇತ್ಯಭಿಮತಾಲ್ಲಕ್ಷಣಾದಿದಮನ್ತರ್ಲಾಪನಾಮಧೇಯಂ ಶಬ್ದಚಿತ್ರಮ್ || ಏವಮುಪರಿತನೇಷ್ವಪಿ

ವೃತ್ತೇಷುಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ನೃತ್ಯಾಲಂಕಾರ ಚಿತ್ರಲಕ್ಷಣಾನ್ಯನುಸಂಧೇಯಾನಿ ಕುಶಲಸ್ಸುಧೀಭಿರಿತ್ಯಲಂ ಬಹುನಾ ||೧||

ಮೂ|| ಕಾವಿಷ್ಣೋರಸಿ ? ಕೋಽನ್ವರ್ಥ್ಯತೇ ? ನೃಪಹಿತಂ ಕೀದೃಕ್ಪದಃ ? ಕಾ ಸ್ಥಿರಾ |
ಕ್ವಾಸ್ತೇ ಚಂದ್ರಕಲಾ ? ನಕೇಯತಿವರಾಃ ? ಕಂಶಬ್ದಯೋನಿಂವಿದುಃ ||
ಕಿಂ ಸಾಧ್ಯಂ ಯಜನೈಃ ? ಕ್ವನಿತ್ಯವಸತಿರ್ಮೇನೇಕಿಮಾಯೋಧ್ಯಕಃ |
ಶ್ರೀರಾಮಂ ತ್ರಿಜಗತ್ಯಧೀಶಮಯಮಾಧಾತುಂ ಸ್ವರಾಜ್ಯೇಶ್ವರಮ್ ||೨||

ವ್ಯಾ|| (1) ಕಾ ವಿಷ್ಣೋರಸೀತಿ || ಅತ್ರತಾವದ್ಯಥೋದ್ದಿಷ್ಟಪ್ರಶ್ನಾನುಸಾರೇಣ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇ || ವಿಷ್ಣೋಃ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಉರಸಿ ವಕ್ಷಸ್ಥಲೇಕಾ ಅಸ್ತೀತಿಶೇಷಃ ತಸ್ಯೋತ್ತರಂ ಶ್ರೀಃ ಇತಿಲಕ್ಷ್ಮೀರಿತ್ಯರ್ಥಃ, "ನಮಾಮಿ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಜನನೀಮಬ್ಧಿಸಂಭವಾಮ್" || ಶ್ರಿಯಮುನ್ನಿದ್ರಪದ್ಮಾಕ್ಷೀಂ ವಿಷ್ಣುವಕ್ಷಸ್ಥಲಸ್ಥಿತಾಂ|| ಇತಿಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವೇಪುರಾಣೇ ಮಹೇನ್ದ್ರಸ್ತುತತ್ವಾತ್. (2) ಕೋಽನ್ವರ್ಥ್ಯತೇ ? ಕಃಪದಾರ್ಥಃ ಯಾಚ್ಯತೇ ? ರಾಃ ಧನಮಿತ್ಯುತ್ತರಮ್, (3) ನೃಪಹಿತಂ ಕೀದೃಕ್ಪದಃ ಕೀದೃಶಪದಃ ನೃಪಾಯರಾಜ್ಞೇಹಿತಂ ಅಭಿಮತಂಭವತೀತಿಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ ಚತುರ್ಥೀತದರ್ಥಾರ್ಥಬಲಿಹಿತ ಸುಖರಕ್ಷಿತೈಃ. ಇತಿ ಚತುರ್ಥೀ ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸಃ ಮನ್ತ್ರಿ ಇತಿ. ತದುತ್ತರಮ್ ನಿತ್ಯಗುಪ್ತ ಪರಿಭಾಷಣಶೀಲಿಸಚಿವಮಂಡಲಂ ರಾಜ್ಞಸ್ಸಮ್ಮತಮಿತಿಯಾವತ್ | ನಿತ್ಯಯೋಗೇಮತುಪ್ (4) ಕಾ ಸ್ಥಿರಾ ? ಸ್ಥೈರ್ಯಶಾಲಿನೀ ಕೇತಿಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ ಜಗತೀ ಭೂಮಿರಿತಿ ತದುತ್ತರಾರ್ಥಃ 'ತಿಷ್ಠತ್ಯುರ್ವೀಭಚಕ್ರಂ ಪವನರಯವಶಾದ್ಭ್ರಾಮ್ಯತೀತ್ಯುಕ್ತಮಾಪ್ತೈಃ, ಇತಿಶ್ರೀತತ್ವಮುಕ್ತಾಕಲಾಪೇ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಂಕಟನಾಥಾರ್ಯಶ್ರೀಸೂಕ್ತೇಃ (5) ಕ್ವಾಽಽಸ್ತೇಚಂದ್ರಕಲಾ? ಹಿಮಾಂಶೋಃ ಷೋಡಶಾಂಶಃ ಕುತ್ರವಸತೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ ಅಧೀಶಂ ಈಶೇ ಅಧೀಶಂ ಶಂಕರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಅವ್ಯಯಂ ವಿಭಕ್ತೀತ್ಯಾದಿನಾ ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥೇಽವ್ಯಯೀಭಾವಃ ಆಸಉಪವೇಶನೇ (6) ನಕೇಯತಿವರಾಃ ? ನಿರ್ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಾಃ ಕೇ ನ ಭವನ್ತೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ ಅಯಮಾಃ ಇತ್ಯುತ್ತರಂ "ಅಹಿಂಸಾಸತ್ಯಾಸ್ತೇಯಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಪರಿಗ್ರಹಾ ಯಮಾಃ" | ಇತಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃ ಯಮಾಃ ತೇ ನವಿದ್ಯನ್ತೇ ಯೇಷ್ವಿತಿ ಅಯಮಾಃ ಅಹಿಂಸಾದಿಪ್ರಶಸ್ತಯೋಗಾಂಗರಹಿತತ್ವೇನ ಅಜಿತೇನ್ದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಾ ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠಾ ನಭವಂತೀತಿ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಾಭಿಪ್ರಾಯಃ ಅಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯೇ ಅಭಾವೇ ವಾ ನಞ್ (7) ಕಂಶಬ್ದಯೋನಿಂವಿದುಃ ? ಶಬ್ದಸ್ಯ ವಾಚಕಸ್ಯಯೋನಿಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಜನಕಮಿತಿ ಯಾವತ್ ಕಂಪದಂ ಕಂವಿದನ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾ ಇತ್ಯನುಯೋಗಾರ್ಥಃ. ಧಾತುಂ ಭೂವಾದಿಕಂ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನಂ ಧಾತುಸಂಜ್ಞಂಪ

ದನ್ತ್ರೀಕೃತ್ಯೋತ್ತರಮ [illegible] ಫಲೇಷ್ವ ಇತಿಪಾಣಿನಿಸ್ಮೃತೇಃ (8) ಕಿಂಸಾ ಧ್ಯಂಯಜನ್ತಿ [illegible] ವಾಕಮುಚ್ಚಾದ್ಯಾತ್ರ [illegible] ಮಾಮುಷ್ಮಿಕಂ ಕಿಮಿತಿಪೃಚ್ಛಾರ್ಥಃ ಸ್ವಃ ಸ್ವರ್ಗ ಇತಿ [illegible] ಮಾಪಲಭ್ಯಾಂ ಸ್ವರ್ಗಕಾಮೋಯ ಜೇತ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಟೋಮೇನ [illegible] ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಃ (9) ಕ್ವನಿ ತ್ಯವಸಿತಿಃ [illegible] ಅವಸಿತಿಃ ಅವಸಾನಂ ಅವಧಿರವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತಿಯಾವತ್. ಕ್ವಕುತ್ರಕಿಮವಧಿಕಮಿತ್ಯಾಶಯಃ ಆಜ್ಞೇಶ್ವರಂ ಜ್ಯಾಯಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಈಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ ಅಜ್ಞೇಶ್ವರಾತ್ ಆ ಜ್ಞೇಶ್ವರಂ ಇತ್ಯವ್ಯಯೀಭಾವಃ ಆಙ್ಮರ್ಯಾದಾಭಿವಿಧ್ಯೋಃ, ಇತ್ಯನುಶಾಸನಾತ್ ಅಭಿವಿಧಾವಾಙ್ ಆ ಗೋಪಾಲಾವಿಪಾಲೇಭ್ಯಃ ಆ ಮಹೇಶ್ವ ರಾತ್ ದಣ್ಡ [illegible] ವ್ಯಾಪ್ತಿರಿತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಥಾಭಿಪ್ರಾಯಃ (10) ಮೇನೇಕಿ ಮಾಯೋಧ್ಯೇಶಃ [illegible] ಪ್ರಶ್ನಃ ಆಯೋಧ್ಯಕಃ ಅಯೋಧ್ಯಾಧಿಪತಿ ರ್ದಶರಥಃ [illegible] ಅಜೇ ಹಿ ಶ್ರೀರಾಮಂ ತ್ರಿಜಗತ್ಯ ಧೀಶಂ ಅಯಂ [illegible] ಸ್ವರಾಜ್ಯೇಶ್ವರಂ, ಇತಿಪಂಚಪದಾತ್ಮಕಶ್ಚತುರ್ಥಃ ಪಾದಸ್ಸ ಮಗ್ರ ಉತ್ತರೀಭವತಿ ಅಯಂ ಪ್ರಕೃತಪ್ರಶ್ನವಾಕ್ಯೇ ಕರ್ತಾದಶರಥಃ ತ್ರಿಜಗತ್ಯಧೀಶಂ ತ್ರಿಪ್ರಕಾರಾಜಗತೀ, ತ್ರಿಜಗತೀತಸ್ಯಾಃ ಅಧೀಶಂ ಅಧಿಕಮೀಶ್ವರಂ ಶ್ರೀರಾಮಂ ತನ್ನಾಮಾನಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ [illegible] ಸ್ವರಾಜ್ಯೇಶ್ವರಂ ಸ್ವಂ [illegible] ಕೋಸಲಾ ಧಿಪತ್ಯಂ ತಸ್ಯ ಈಶ್ವರಂ ಶಿಕ್ಷಿತಾರಂ [illegible] ನಿವೇಶಯಿತುಂ ವಿರಚಯಿತುಮಿತಿ ಯಾವತ್ ಮೇನೇ ಆಲೋಚಯಾಮಾಸೇತ್ಯರ್ಥಃ ಸರ್ವಲೋಕಪಾಲನನಿರ್ವಹಣ ಧೂರ್ವಹಂಸುಪರ್ವಪ್ರಾರ್ಥನಯಾ ಸ್ವೈರಾಕ್ಷಸಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಮುರ್ವರಾಯಾಮವತೀರ್ಣಂ ಪೂರ್ಣಾವತಾರಂ ಶ್ರೀರಾಮಚನ್ದ್ರರೂಪಂ ಶ್ರಿಯಃಪತಿಮಪಿ ತ್ರಿಜಗದೇಕದೇಶಭೂತ ಕೋಸಲದೇಶಾಧಿಪತ್ಯಮಾತ್ರೇನಿಯೋಜಯಿತುಮುದ್ಯುಯೋಜೇತಿ ನಿರ್ಗಳಿತೋ ಭಾವಃ ಶ್ರೀರಾಮಶಬ್ದೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ ಸ್ಥೇಶಭಾಸಪಿಸಕಸೋವರಚ್ ಅತ್ರ ಉರೋವತ್ಸಂಚ ವಕ್ಷಶ್ಚ, ಸ್ತ್ರೀನಪುಂಸಕಯೋಸ್ಸದಃ, ರಸಾವಿಶ್ವಮ್ಭರಾಸ್ಥಿರಾ, ಕಲಾತುಷೋಡಶೋ, ಭಾಗಃ, ಯೇನಿರ್ಜಿತೇನ್ದ್ರಿಯಗ್ರಾಮಾ ಯತಿನೋಯತಯಶ್ಚತೇ, ಅರ್ಥರೈವಿಭವಾ ಅಪಿ ವೇದಭೇದೇಗುಪ್ತವಾದೇ ಮನ್ತ್ರಃ, ಜಗತೀಜಗತಿಚ್ಛನ್ದೋ ವಿಶೇಷೇಪಿಕ್ಷಿತಾವಪಿ, ಶಮ್ಭುರೀಶಃ ಪಶುಪತಿಃ, ಶರೀರಸಾಧನಾಪೇಕ್ಷಂ ನಿತ್ಯಂಯತ್ಕರ್ಮತದ್ಯಮಃ, ಇಂದ್ರಿಯಾ ಣ್ಯಾತ್ಮವಿಕೃತಿಶ್ಯಬ್ದಯೋನಿಶ್ಚಧಾತವಃ, ಸ್ವರವ್ಯಯಂ, ಈಶ್ವರಃ ಪತಿರೀಶಿತಾ, ಜ್ಯೋಣೇ ಜ್ಯಾಕಾಶ್ಯಪಿಕ್ಷಿತಿಃ ಇತಿ ಸರ್ವತ್ರಚಾಮರಸಿಹ್ಮಃ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಯೋಜನವೃತ್ತಾಲಂ ಕಾರಾದಿಲಕ್ಷಣಾನಿ ಪ್ರಾಗ್ವದುನ್ನೇಯಾನಿ ವಿಚಕ್ಷಣೈರಿತಿ ಪ್ರಾಗೇವಾಭ್ಯಧಾಮ ||೨||

ಮೂ|| ಕಾಸ್ಸಸ್ಯಾವಳಿಜೀವಿಕಾ ? ನರಪತಿರ್ಯಾಸ್ಯನ್ ಕಮಾರೋಕ್ಷ್ಯತಿ ? |
ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ಕೇನ ಪರಂ ಪದಂ ? ಭುವಿ ತಮಃ ಪ್ರಾತಃ ಕಥಂ ನಶ್ಯತಿ ? ||
ಕಂ ದತ್ತೇ ಜಲದೋ ? ಘನಂ ಕ್ವ ತಿಮಿರಂ ? ಹ ಸಾಸ್ಸಮುಜ್ಝನ್ತಿ ಕಮ್ ? |
ವರ್ಷಾನಾಗಮನೇನ ಸಾರವಿಧುತಂ ಕಾಸಾರಮಬ್ಜಕ್ಷಯೇ || ೩ ||

ವ್ಯಾ|| ಅತ್ರ ತಾವದಭಿಮತಲಕ್ಷಣಾನುಸರಣೇನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇ—ಕಾಸ್ಸಸ್ಯಾವಳಿಜೀವಿಕಾ ಇತಿ ಸಾಂಪ್ರತಿಕೇ ತಾವತ್ ಪದ್ಯೇ ವರ್ಷಾನಾಗಮನೇನ ಸಾರವಿಧುತಂ ಕಾಸಾರಮಬ್ಜಕ್ಷಯೇ ಇತಿ ಪಿತುರೀಯಃ ಪಾದಃ ವರ್ಷಾನಾಗಮನೇನ, ಸಾರವಿಧುತಂ, ಕಾಸಾರಂ, ಅಬ್ಜಕ್ಷಯೇ ಇತಿ ಪದಚತುಷ್ಟಯಾತ್ಮಕಃ ಹಂಸಾಸ್ಸಮುಜ್ಝನ್ತಿ ಕಮ್ ? ಇತಿ ಸಪ್ತಮಸ್ಯ ಪ್ರಶ್ನಸ್ಯ ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯೇ ಭವತಿ ಹಂಸಾಃ ಮಾನಸೌಕಸಃ ಪಕ್ಷಿಣಃ ಕಂ ಸಮುಜ್ಝನ್ತಿ ಕಂ ತ್ಯಜನ್ತೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಃ ವರ್ಷಾನಾಗಮನೇನ ವರ್ಷಸ್ಯ ವೃಷ್ಟೇಃ ಅನಾಗಮನೇನ ಅಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಾ ಅವಗ್ರಹದೋಷೇಣೇತಿ ಯಾವತ್ ಅಬ್ಜಾನಾಂ ಕುಮುದಕುವಲಯಕೋಕನದಕಲ್ಹಾರಪುಣ್ಡರೀಕಾದೀನಾಂ ಕ್ಷಯೇ ಅಪಾಯೇ ಸತಿ ಜಲಾಭಾವೇನ ವಿನಾಶೇ ಸಮ್ಭವತೀತಿ ಯಾವತ್. ಸಾರವಿಧುತಂ ನಿಸ್ಸಾರಂ ಕಾಸಾರಂ ಪದ್ಮಾಕರಂ ಹಂಸಾಸ್ಸಮುಜ್ಝನ್ತೀತ್ಯುತ್ತರಸಂಗಮನಮ್. ಅವಗ್ರಹದೋಷೇಣ ಜಲಶೋಷಣೇ ಸತಿ ಭಕ್ಷಣೀಯಕಮಲಮೃಣಾಳಕಂದಾದ್ಯಪಾಯೇನ ಸಾರರಹಿತಂ ಕಾಸಾರಂ ಚಕ್ರಾಂಗಾಸ್ಸಂತ್ಯಜನ್ತೀತಿ ಸಂಪಿಣ್ಡಿತೋ ಭಾವಃ ಏವಂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರೀಭೂತಸ್ಸಮಗ್ರಶ್ಚತುರ್ಥಪಾದಃ ವರ್ಷಾ, ನಾಗಂ ಅನೇನ ಸಾ, ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಚ್ಛೇದವೈಚಿತ್ರ್ಯಾದರ್ಥಪಾರ್ಥಕ್ಯಮಾಪದ್ಯ ಪ್ರಾಕ್ತನಾನಾಂ ಷಣ್ಣಾಮಪಿ ಪ್ರಶ್ನಾನಾಂ ಖಣ್ಡಶಃ ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರೀಭವತಿ. ತಥಾಹಿ (1) ಕಾಸ್ಸಸ್ಯಾವಳಿಜೀವಿಕಾಃ ? ಸಸ್ಯಾನಾಂ ಆವಳಿಃ ಪಂಕ್ತಿಃ ತಸ್ಯಾಃ ಜೀವಿಕಾಃ ಉಜ್ಜೀವಯಿತ್ರೀ ಕಾ ಇತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ ವರ್ಷಾಃ ಪ್ರಾವೃಟ್ ಇತ್ಯುತ್ತರಮ್. ಪ್ರಾವೃಷ ಏವ ವೃಷ್ಟಿಪ್ರದತ್ವೇನ ಸಸ್ಯೋಜ್ಜೀವನಹೇತುತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ (2) ನರಪತಿರ್ಯಾಸ್ಯನ್ ಕಮಾರೋಕ್ಷ್ಯತಿ ? ಯಾಸ್ಯನ್ ಚೈತ್ರಯಾತ್ರಾಸು ಉತ್ಸವಯಾತ್ರಾಸು ವಾ ಪ್ರಸ್ಥಾಸ್ಯಮಾನಃ ನರಪತಿಃ ರಾಜಾ ಕಂ ಆರೋಕ್ಷ್ಯತಿ ಕಸ್ಮಿನ್ ಯಾನೇ ಉಪವೇಕ್ಷ್ಯತೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ. ನಾಗಂ ಗಜಂ. ಯಾತ್ರಾಸು ಗಜಮಾರುಹ್ಯ ರಾಜಾ ಪ್ರಸ್ಥಾಸ್ಯತ ಇತ್ಯುತ್ತರಯೋಜನಾ. (3) ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ಕೇನ ಪರಂ ಪದಂ ? ಕೇನ ಪುಂಸಾ ಪರಂ ಪದಂ ಉತ್ತಮಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಸ್ಥಾನಂ " ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಮ್ ಸದಾ ಪಶ್ಯನ್ತಿ ಸೂರಯಃ " ಇತಿ ಶ್ರುತಿಸಂಪ್ರತಿಪನ್ನಂ ದಿವ್ಯಂ ಸ್ಥಾನಮಿತಿ ಯಾವತ್

ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ಲಬ್ಧುಮರ್ಹಂ ಭವತೀತ್ಯನುಯೋಗಾರ್ಥಃ ಅನೇನಸಾ, ನವಿದ್ಯತೇಏನಃ ಪಾಪಂ ಯಸ್ಮಿನ್ಸಃ ತೇನ ಅನೇನಸಾ ಪಾಪಹೀನೇನ ಪುರುಷೇಣ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ಭವತೀತಿ ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯಸಂಗತಿಃ ' ಅಶ್ವಇವರೋಮಾಣಿ ವಿಧೂಯಪಾಪಂ, ಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಃ (4) ಭುವಿಕಮಃ ಪ್ರಾತಃಕಥಂನಶ್ಯತಿ ? ಭೂವ್ಯಾಂಲೋಕೇಪ್ರತ್ಯೂಷೆ ಅನ್ಧಕಾರಂ ಕೀದೃಗ್ಭೂತಂ ಸತ್ಕ್ಷೀಯತ ಇತಿ ಪೃಚ್ಛಾರ್ಥಃ. ರವಿಧುತಂ ಸೂರ್ಯನಿರಸ್ತಂನಶ್ಯತೀತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಥಃ ಐಹಲೌಕಿಕಂಧ್ವಾನ್ತಂ ಪ್ರಭಾತಕಾಲೇ ಪ್ರಭಾಕರವಿಭಾಸನೇನ ನಿರಸ್ಯತ ಇತಿನಿಷ್ಕೃಷ್ಟಾರ್ಥಃ (5) ಕಂ ದತ್ತೇ ಜಲದಃ? ಪ್ರಾವೃಷೇಣ್ಯೋಮೇಘಃ ಕಂ ದದಾತೀತ್ಯನುಯೋಗಾರ್ಥಃ ಕಾಸಾರಂಕಸ್ಯ ಜಲಸ್ಯ ಆಸಾರಂ ಧಾರಾಸಂಪಾತಂ ಜಲದೋಧತ್ತೇ ಪ್ರಜಾಭ್ಯಇತ್ಯುತ್ತರಯೋಜನಾ. ಜಲದಇತ್ಯನೇನ ತಾದೃಶಜಲಧಾರಾಸಂಪಾತದಾನಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ವಾರ್ಷಿಕಮೇಘಸ್ಯೈವೇತಿವ್ಯಜ್ಯತೆ (6) ಘನಂಕ್ವತಿಮಿರಂ? ನಿರಂತರಂ ತಮಃ ಅನ್ಧತಮಸಮಿತಿಯಾವತ್ ಕ್ವಕುತ್ರಕಸ್ಮಿನ್ ತಿಥಾವಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅಬ್ಜಕ್ಷಯೆ ಅಬ್ಜಸ್ಯ ಚನ್ದ್ರಸ್ಯ ಕ್ಷಯೆ ದರ್ಶನಾಭಾವೇಕುಹ್ವಾಮಿತಿ ಫಲಿತೋರ್ಥಃ ಕುಹ್ವಾಮಮಾವಾಸ್ಯಾಯಾಂ ಷೋಡಶಕಮೇನಾಪ್ಯಂಶೇನ ಸುಧಾಂಶೋರದರ್ಶನಾದನ್ಧತಮಸಂಬಾಧುಸಂಭವತೀತಿ ಸಂಪಿಣ್ಡಿತೋತ್ತರವಾಕ್ಯಾಶಯಃ ಜೀವಿಕಾಇತ್ಯತ್ರಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಥಾತ್ಕಾತ್ಪೂರ್ವಸ್ಯಾತಇದಾಪ್ಯಸುಪಃಇತಿ ಇತ್ತ್ವಂ ವೃಕ್ಷಾದೀನಾಂ ಫಲಂಸಸ್ಯಂ, ಆವಳಿಃ ಪಂಕ್ತಿಃ, ಪದಂ ವ್ಯವಸಿತತ್ರಾಣ..ವಸ್ತುಷು, ಪ್ರಗೆಪ್ರಾತಃ, ಘನಂನಿರಂತರಂ, ತಮಿಸ್ರಂತಿಮಿರಂತಮಃ, ಹಂಸಾಸ್ತುಶ್ವೇತಗರುತಃ, ಸ್ತ್ರಿಯಾಂಪ್ರಾವೃಟ್ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಭೂಮ್ನಿವರ್ಷಾಃ, ಮತಂಗಜೋಗಜೋನಾಗಃ, ಕಲುಷಂವೃಜಿನೈನೋಘಂ, ಧಾರಾಸಂಪಾತಆಸಾರಃ, ಕಂ ಶಿರೋಽಂಬುನೋಃ ಅಬ್ಜೌಶಂಖಶಶಾಂಕೌಚ, ಇತಿಸರ್ವತ್ರನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಂ, ಅನ್ಯತ್ಸರ್ವಂಸಾಮಾನ್ಯಮೇವೇತಿದಿಕ್ ॥೩॥

ಮೂ॥ ಕಿಂ ಶೀತಾಶ್ರಯಿ ? ಭಾರತೀಹಿತಕಮಾಕಸ್ಮೈ ? ಕ್ವಷಡ್ವಿಶ್ರಿಯಾಃ ।
ಸಾವಿಾಪ್ಯೇಚ ಕಿಮವ್ಯಯಂ ? ತಿಲಕಭಾಕ್ಕಿಂಭಾತಿ ? ಪೂಷ್ಣಾಚಕಿಮ್ ॥
ಕೇಜಃಕ್ವ ? ಕ್ವರಮಾಸ್ತಿ ? ಸಾಮವಿಫಲಾ ಕುತ್ರಾಪ್ತಮಾಲ್ಯೇಚಕಿಮ್ ।
ಪಾಧೋಜಾಯತನಾವಮಾನನಮಹೋರಾಜ್ಯಚ್ಯುತೇಏವಿದ್ವಿಷಿ ॥ ೪ ॥

ಇಹಖಲು ಚತುರ್ದಶ್ವರಣಃ "ಪಾಥೋಜಾಯತನಾ-ವಿದ್ವಿಷಿ" ಇತಿ. ಪಾಥೋಜಾಯತನಾವಮಾನನಂ, ಅಹೋ, ರಾಜ್ಯಚ್ಯುತೇ, ಅವಿದ್ವಿಷಿ, ಇತಿ ಪದಚ

ತುಷ್ಟಯಾತ್ಮನಾ ಅಸ್ತಮೂಲ್ಯೇಚ ಕಿಮ್ ಇತಿದಶಮಪ್ರಶ್ನಸ್ಯೋತ್ತರೀಭೂಯ ಪುನರಪಿ ‘ಪಾಥಃ, ಅಜಾಯೆ, ತನೌ, ಇತ್ಯಾದಿನಾನವಧಾವಿಚ್ಛಿದ್ಯಮಾನಃ ಕಿಂ ಶೀತಾಶ್ರಯಿಣೀತ್ಯಾದೀನಾಂ ನವಾನಾಮಪಿಪ್ರತ್ಯುತ್ತರೀಭವತೀತಿ ಸಂಗ್ರಹಃ || ಅಸ್ತಮೂಲ್ಯೇಚ ಕಿಮ್ ಅಸ್ತಂ ಐರಾವತಶಿರಸಿ ನಿಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಮಾಲ್ಯಂ ದುರ್ವಾಸೋಮುನಿದತ್ತಂ ಯೇನ ತಸ್ಮಿನ್. ಅವಿದ್ವಿಷಿ ಅವೀನಾಂ ಪರ್ವತಾನಾಂ ದ್ವಿಷಿಶತ್ರೌ, ಮಹೇನ್ದ್ರೇ ಇತಿ ಉತ್ತರಸ್ಥಪದಮಾಕೃಷ್ಯತೇ ಕಿಂಜಾತಮಿತಿಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ. ಮಹರ್ಷಿಪ್ರದತ್ತಮಾಲ್ಯತಿರಸ್ಕಾರಿಣಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪ್ರಮತ್ತೇ ಗಿರಿವೈರಿಣಿಕಿಮಜಾಯತೇತಿ ಪ್ರಶ್ನಾಶಯಃ ರಾಜ್ಯಚ್ಯುತೇ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟೇ ಮಹೇನ್ದ್ರೇ ಪಾಥೋಜಾಯತನಾಮಾನನಂ ಪಾಥೋಜಂಕಮಲಂ ತದೇವ ಆಯತನಂ ಸದ್ಮಯಸ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯಾ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಃ ಅವಮಾನನಂ ಅಸಂಭಾವನಂ ಅಜಾಯತೇತ್ಯರ್ಥಃ. ಮಂಗಳಕರಮಾಲ್ಯತಿರಸ್ಕಾರಾತ್. ತದಭಿಮಾನಿನ್ಯಾ ಮಂಗಳದೇವತಯಾ ಅವಮಾನಿತತ್ವೇನ ತದನುಗ್ರಹಲಭನೀಯಂ ಸರ್ವಮಪಿ ಗೀರ್ವಾಣಧೂರ್ವಹ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೈಭವಮಪ್ಯಗಾದಿತಿ ಸಮುದಿತೋಭಾವಃ ಪದಚ್ಛೇದದ್ವೈವಿಧ್ಯಾತ್ ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಷಣ್ಣಾಂ ಕ್ರಮಶಃ ಪ್ರಶ್ನಾನಾಮುತ್ತರಾಣಿಯಥಾ- (1) ಕಿಂ ಶೀತಾಶ್ರಯಿಣಿ? ಶೀತಸ್ಪರ್ಶಗುಣಕಂ ವಸ್ತುಕಿಮಿತ್ಯಾಶಯಃ, ಪಾಥಃ ಇತ್ಯುತ್ತರಮ್. ಶೀತಸ್ಪರ್ಶವತ್ಯಃ ಆಪಃ ಇತಿ ನೈಯಾಯಿಕೋಕ್ತೇಃ (2) ಭಾರತೀಪಿತತನಾ ಕಸ್ಮೈ? ಸರಸ್ವತೀದೇವ್ಯಾಃ ಕಸ್ಮೈಪುಂಸೇ ಅತ್ಯನ್ತಪ್ರಿಯಾಭವತೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ. ಅಜಾಯಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಇತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಥಃ. (3) ಕ್ವಷಡ್ವಿಕ್ರಿಯಾಃ ಅಪಕ್ಷಯವಿನಾಶಾದಯಃ ಷಡ್ವಿಕಾರಾಃ ಕುತ್ರಸನ್ತೀತಿ ಪೃಚ್ಛಾಶಯಃ. ತನಾವಿತಿ ಅತ್ರತನುಪದಂ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸರ್ವಭಾವೋಪಲಕ್ಷಣಮ್ || “ಅಪಕ್ಷಯವಿನಾಶಾಭ್ಯಾಂ ಪರಿಣಾಮರ್ಧಿಜನ್ಮಭಿಃ” ಇತಿ ಶ್ರೀ ಪರಾಶರೋಪಬೃಂಹಣಾತ್” (4) ನಾಮವಾಚ್ಯೇಪಠಿಮವ್ಯಯಮ್. ಸಮೀಪಾರ್ಥವಾಚಕಮವ್ಯಯಂ ಕಿಮಿತ್ಯನುಯೋಗಾರ್ಥಃ. ಅಮಾಇತ್ಯವ್ಯಯಮಿತ್ಯುತ್ತರಸಂಗತಿಃ. (5) ತಿಲಕಭಾಕ್ಕಿಂಭಾತಿ? ತಿಲಕಂವಿಶೇಷಕಂ. ಭಜತೀತಿ ತಿಲಕಭಾಕ್. ಸತ್ ಕಿಂಕಿಮಂಗಂಭಾತಿ ಪ್ರಕಾಶತೇ? ತಿಲಕಧಾರಣೇನ ಶೋಭಮಾನಮಂಗಂ ಕಿಮಿತಿಪೃಚ್ಛಾಶಯಃ. ಆನನಂ ಮುಖಂ “ಧಿಕ್ಪುಂಡ್ರಹೀನಂಮುಖಂ” ಇತಿ ನೀತಿವಿದಃ (6) ಪೂಷ್ಣಾಚಕಿಂ? ಚಕಾರಃ ಪೂರ್ವವಾಕ್ಯಸ್ಥಸ್ಯ ಭಾತೀತಿಕ್ರಿಯಾಪದಸ್ಯಾಕರ್ಷಕಃ ಸೂರ್ಯೇಣ ಪ್ರಕಾಶಮಾನಂ ಕಿಮಿತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ. ಅಹಃ ದಿನಮಿತ್ಯುತ್ತರಮ್. ಸೂರ್ಯಾಲೋಕರಹಿತಸ್ಯ ಮೇಘಚ್ಛನ್ನಸ್ಯತಸ್ಯದುರ್ದಿನತ್ವಾತ್. (7) ತೇಜಃಕ್ವ? ಪ್ರಭಾವಾಪರ ಪರ್ಯಾಯಃ. ಕೋಶಪಣ್ಣಾಜನ್ಯಃ ಕಾನ್ತಿವಿಶೇಷಃ. ಕುತ್ರವರ್ತತೇ

ಇತಿ ರೀತ್ಯಾ ಇತ್ಯುತ್ತರಮ್ (೧) ಕ್ವ ರಮಾ ಸ್ಥಿತಿ? ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಕುತ್ರ ವಿದ್ಯತೇ? ಅಚ್ಯುತೇ ಸದಾನನ್ದ ಶ್ರೀಪುರಿ ವೋತ್ರನ್ನೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ಸ್ಥಿತಾ ವರ್ತತ ಇತಿ ಯೋಜನಾ (9) ಸಾಮ ವಿಫಲಂ ಕುತ್ರ ? ಕಸ್ಮಿನ್ ಪುರುಷೇ ವಿಷಯೇ ಸಾನ್ತ್ವವಚನಂ ನಿರರ್ಥಕಮಿತಿ. ವಿದ್ವಿಷಿ ವಿದ್ವೇಷ್ಟೀತಿ ವಿದ್ವಿಟ್ ತಸ್ಮಿನ್ ಉಪಕುರ್ವತೇಽಪಿ ಯೋಽಪಕರೋತಿ ತತ್ರ ಸಾಮವಚನಂ ವಿಫಲಮಿತಿ ಪರಿಶೇಷೋಽರ್ಥಃ | ಶೀತಲಗೋಣಿ, ಚಾಂದ್ರಿಮೀತ ಭಾರತೀಭಾಷಾ, ತಮಾಲ ಪತ್ರತಿಲಕಚಿತ್ರಕಾಣಿ, ಮಿಹಿರಾರುಣಪೂಷಣಃ ತೇಜಃ ಪ್ರಭಾವೇದೀಪ್ತಾಚ ರಮಾ ಮಂಗಳದೇವತಾ, ಸಾಮಸಾನ್ತ್ವಮುಖೇಷವೇ, ಸಸ್ಯೇ ಹೇತುಕೃತೇಫಲಂ, ಮಾಲ್ಯಂಮಾಲಾಸ್ರಜೌ, ಕಬಂಧಮುದಕಂಪಾಥಃ, ವಿರಿಂಚೇದ್ರುಹಿಣವಿರಿಂಚನಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂಮೂರ್ತಿ ಸ್ತನುಸ್ತನೂಃ ಅನೂನಹನುಮಾವೇಚ, ರಾಜ್ಞಿರಾಟ್. ಪೀತಾಂಬರೋಽಚ್ಯುತಶ್ಶಾರ್ಙ್ಗೀ ಅವಮುಕ್ತ್ಯೈಲವೇಲಾಹರ್ತ್ಯಾ ಇತಿಸರ್ವತ್ರ ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಕೃತ್ || ಶಿಷ್ಟ ಮನ್ಯತ್ಸ್ಪಷ್ಟಮ್ || ೪ ||

ವೃಕೋ ಯೋಗ್ಯೋ ? ಗಿರಿಜಾ ಕಮಂಚತಿ? ವಿರಾಡ್ಗೃಹ್ಣಾತಿಕಮ್ ? ಕಿಂಬಲಂ
ದತ್ತೇ? ಕುತ್ರಸುತಂ? ಹರೇಃ ಕಿಮುಗ್ರಹಂ? ಕೀದೃಕ್ಪುರೀ ಸನ್ನೃಪಾ ||
ಕೋಽಲಂಘ್ಯೋ ? ವಿಜಯೀ ಚ ವಾದಯತಿಕಂ ? ಕೀದೃಗ್ಗಜಾಸ್ಯಾಟನಂ
ಗೌರೀಶಂಕರಮೋದನಂ ಗಿರಿಗುಹೋದಂಚನ್ಮಹಾಧ್ವಾನಕಂ || ೫ ||

ಕೋ ಯುಗ್ಯ ಇತಿ ಅತ್ರಹಿ ಗೌರೀಶಂಕರಮೋದನಂ, ಗಿರಿಗುಹೋದಂಚನ್ಮಹಾಧ್ವಾನಕಂ, ಇತಿದೀರ್ಘಸಮಸ್ತಪದ ದ್ವಯಾತ್ಮಕಸ್ತುರೀಯಶ್ಚರಣಃ, ಕೀದೃಗ್ಗಜಾಸ್ಯಾಟನಂ ಇತಿ ದಶಮಸ್ಯ ಪ್ರಶ್ನಸ್ಯ ಉತ್ತರೀಭೂಯ ಪುನರಪಿ ಸಏವ ಗೌಃ ಈಶಂ ಇತ್ಯಾದಿ ನಾನಾಪದಾತ್ಮನಾವಿಚ್ಛಿದ್ಯಮಾನಃ ಪ್ರಥಮತಃ ಕೃತಾನಾಮನ್ಯೇಷಾಂ ನವಾನಾಮಪಿ ಪ್ರಶ್ನಾನಾಂ ಖಂಡಶಃ ಉತ್ತರತಾಮಾಪದ್ಯತೇ ಕೀದೃಗ್ಗಜಾಸ್ಯಾಟನಂ ಗಜಾಸ್ಯಸ್ಯ ಲಂಬೋದರಸ್ಯ ಅಟನಂ ಸಂಚರಣಂ ಕೀದೃಕ್ ಕಥಂಭೂತಂ ವರ್ತತೇ ಇತಿ ಗಿರಿಗುಹೋದಂಚನ್ಮಹಾಧ್ವಾನಕಂ ಗಿರೇಃ ಕೈಲಾಸಸ್ಯ ಗುಹಾಸು ಉದಂಚನ್ ಊರ್ಧ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ನುವಾನಃ ಮಹಾನುಚ್ಚಃ ಧ್ವಾನಃ ಲೀಲಾಪಾದಚಂಕ್ರಮಣಸ್ವನಃ ಸಂತೋಷಕಲಿತಬೃಂಹಿತಧ್ವನಿರ್ವಾ ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತತ್ ಅತಏವಗೌರೀಶಂಕರಮೋದನಂ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಸಂಮದಜನಕಂ ಚ ಭವತೀತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಧಃ (1) ಕೋ ಯುಗ್ಯಃ ಯುಗಂವಹತೀತಿ ಯುಗ್ಯಃ ಯುಗವಹನಧುರೀಣಃ ಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಗೌಃ ಅನಡ್ವಾನ್ ತದ್ವಹತಿ ರಥಯುಗಪ್ರಾಸಙ್ಗಮಿತಿಯತ್ (2) ಗಿರಿಜಾ ಕಮಂಚತಿ? ಪಾರ್ವತೀ ಕಂ ಪುಮಾಂಸಂ ಉಪ್ಯೈತಿ ಸಂಭಾವಯತೀತಿ ವೇತಿ

ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ | ಈಶಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ ಆಶ್ಚಾತೀತ್ಯುತ್ತರಯೋಜನಾ. (3) ವಿರಾಡ್ಗೃಹ್ಣಾತಿಕಂ? ಮೂರ್ಧಾಭಿಷಿಕ್ತಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಃ ಕಂಗೃಹ್ಣಾತಿ? ಕರಂ ಬಲಿಂ ಸಾಮನ್ತೇಭ್ಯೋ ರಾಜಭ್ಯಃ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತಃ ಭಾಗಧೇಯಂ ಸ್ವೀಕರೋತೀತ್ಯುತ್ತರಯೋಜನಾ. (4) ಕಿಂ ಬಲಂ ದತ್ತೆ? ಬಲದಾಯಕಂ ಕಿಮಿತಿತದರ್ಥಃ. ಓದನಂ ಅನ್ನಮಿತ್ಯುತ್ತರಂ, "ಅನ್ನೇನ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಾಣೈರ್ಬಲಂ" ಇತಿಶ್ರುತೆಸ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಂಪರಯಾ ವಾಅನ್ನಸ್ಯೈವ ಬಲದಾಯಕತ್ವಾದಿತ್ಯುತ್ತರಾಭಿಪ್ರಾಯಃ (5) ಕುತ್ರಋುತಂ? ಸತ್ಯಂಕ್ವವಸ್ತವ್ಯಮಿತಿ ಗಿರಿ ವಾಚಿ ವಸ್ತವ್ಯಮಿತ್ಯಧ್ಯಾಹೃತ್ಯಯೋಜನಾ. ಸತ್ಯಂವದಇತ್ಯಾದಿಶ್ರುತೇಃ (6) ಹರೇಃ ಕಿಮುಗೃಹಮ್? ಸಿಂಹಸ್ಯನಿಕೇತನಂ ಕಿಮಿತ್ಯರ್ಥಃ| ಗುಹಾ ಗಹ್ವರಂ ಸಿಂಹಾನಾಂ ಗುಹಾಸು ನಿಲಯನಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮೇವ. (7) ಕೀದೃಕ್ಪುರೀ ಸನ್ನೃಪಾ? ಸತ್ ಪ್ರಶಸ್ತಃ ನೃಪಃ ನರಪತಿಃ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾ. ನಗರೀಪುರೀ ಕೀದೃಕ್ ಕಥಮ್ಭೂತಾವರ್ತತೆ? ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹಶಿಷ್ಟಪರಿಪಾಲನಾದಿಸ್ವಧರ್ಮನಿರತನರಪತಿಶಾಲಿನೀ ರಾಜಧಾನೀಕಥಂತರಾಂ ವರ್ತತ ಇತಿಪ್ರಶ್ನಾಶಯಃ ಉದಂಚನ್ಮಹಾ ಉದಂಚನ್ತಃ ಅಭಿವರ್ಧಮಾನಾಃ ಮಹಾಃ ಉತ್ಸವಾ ಯಸ್ಯಾಸ್ಸಾ ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಭಿವರ್ಧಮಾನದೇವಮನುಷ್ಯೋತ್ಸವಾ ವರ್ತತ ಇತ್ಯುತ್ತರಾಭಿಪ್ರಾಯಃ (8) ಕೋಽಲಂಘ್ಯಃ? ಅನತಿಕ್ರಮಣೀಯಃ ಕಇತ್ಯರ್ಥಃ, ಅಧ್ವಾಮಾರ್ಗಃ "ಯೇನಾಸ್ಯಪಿತರೋಯಾತಾ ಯೇನ ಯಾತಾಃ ಪಿತಾಮಹಾಃ | ತೇನ ಯಾಯಾತ್ಸತಾಂಮಾರ್ಗಂ ತೇನ ಗಚ್ಛನ್ನರಿಷ್ಯತೆ" ಇತಿಮನುಸ್ಮರಣಾತ್ ಸನ್ಮಾರ್ಗೋನೋಲ್ಲಂಘನೀಯ ಇತಿಪ್ರತಿವಾಕ್ಯಭಾವಃ (9) ವಿಜಯೀ ಚ ವಾದಯತಿಕಂ? ಜಯಶಾಲೀ ಕಂ ವಾದ್ಯವಿಶೇಷಂ ವಾದಯತೀತಿಪೃಚ್ಛಾರ್ಥಃ ಆನಕಂ ಪಟಹಂಜೈತ್ರಯಾತ್ರಾಯಾಂ ಅಮಿತ್ರವಿಜಯಿರಾಜಾದಿಃ ಸ್ವಕೀಯಜಯೋದ್ಘೋಷಕಂ ಪಟಹಾದಿಕಂವಾದಯತಿ ಸುಭಟೈರಿತಿ ವ್ಯಕ್ತಮೇತತ್ || ಯುಗಾದೀನಾಂತುಪೋಷ್ಮಾರೊ ಯುಗ್ಯಪ್ರಾಸಂಗ್ಯಶಾಕಟಾಃ, ಗಿರಿಜಾಮೇನಕಾತ್ಮಜಾ, ಬಾಹುಜಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋವಿರಾಟ್, ದ್ರವಿಣಂತರಸ್ಸಹೋಬಲಶೌರ್ಯಾಣಿ, ಸತ್ಯಂತಥ್ಯಮೃತಂ, ಬಲಿಹಸ್ತಾಂಶವಃ ಕರಾಃ, ಭಿಸ್ಸಾಸ್ತ್ರೀಭಕ್ತಮಂಧೋನ್ನಮೋ ದನೋಸ್ತ್ರೀ, ಮಹಉದ್ಧವಉತ್ಸವಃ, ಆನಕಃ ಪಟಹೊಸ್ತ್ರೀಸ್ಯಾತ್, ಧ್ವನಿಧ್ವಾನರವಸ್ವನಾಃ, ಇತಿತತ್ತತ್ಪರ್ಯಾಯೇಷು ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಮ್. ಶಿಷ್ಟಮನ್ಯದನತಿಕಷ್ಟಮಿತ್ಯಲಮ್. || ೫ ||

ವೃ|| ಕೇನ ಜ್ಯಾಭ್ರಿಯತೆ? ಕಮಸ್ಯತಿಧನುಃ? ಕೋ ಬಾಲಿಶಃ? ಕೀದೃಶೀ
ಕುಪ್ಯನ್ಸ್ತ್ರೀ? ಕಿಮಶೇಷಸಾಧಕ? ಮಿನೋ ಛತ್ರೇ ಕ? ಮೈನ್ಪ್ರಿಪೂರ್ ||

ಕಸ್ಯಾಹನ್? ಕ್ವಾಽಽತ್ಮನಿ? ಕೇ ನು ಭಾರಹರಣಾಃ? ಕೇ ಸದ್ಗುಣೇ? ಕಿಂವಿಧಾಃ
ದೋಷಾರೋಪಮಧೀರಭಾವಸುಕರಂ ಕುರ್ವನ್ತಿಕೇಚಿತ್ಖಲಾಃ || ೬ ||

ಅತ್ರತುಚಿತ್ರಭೇದೆ ' ಕೇಸದ್ಗುಣೇ ಕಿಂವಿಧಾಃ. ಇತ್ಯನ್ತಿಮಪ್ರಶ್ನಸ್ಯ ಸಮಗ್ರಸ್ತು ರೀಯಃಪಾದಃ ದೋಷಾರೋಪಂ, ಅಧೀರಭಾವಸುಕರಂ, ಕುರ್ವನ್ತಿ, ಕೇಚಿತ್, ಖಲಾಃ, ಇತಿಪಂಚಪದಾತ್ಮಕಃ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರೀಭೂತಃ ಪುನರಪಿ ದೋಷಾ, ರೋಪಮ್ ಇತ್ಯಾದಿನ ವಧಾ ವಿಚ್ಛಿದ್ಯಮಾನಃ ಕ್ರಮಶಃ ಇತರೇಷಾಮುದ್ದಿಷ್ಟಾನುಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯೀಭವ ತೀತಿ ಸಂಗ್ರಹಃ ತಥಾಹಿ–ಕೇ ಸದ್ಗುಣೇ ಕಿಂವಿಧಾಃ, ಸತಾಂಗುಣೇ ವಿಷಯೇ ಕೇ ಪುರು ಷಾಃ ಕಿಂವಿಧಾಃ ಕೀದೃಕ್ಪ್ರಕಾರಾಃ ಇತಿಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ ಗುಣವದ್ವಿಷಯೇ ಕೇಪ್ಯವಮಾಂ ಸಃಕಿಂವಿದಧತೀತಿಭಾವಃ, ಕೇಚಿತ್ಖಲಾಃ ಕತಿಪಯೇ ಪಿಶುನಾಃ ಸತಾಂಗುಣೇ ಅಧೀರಭಾವ ಸುಕರಂ ಅನಭಿಜ್ಞತಾಸುಲಭಂ ಮೌಢ್ಯಪ್ರಯುಕ್ತಮಿತಿಯಾವತ್. ದೋಷಾರೋಪಂ ಅವಿ ದ್ಯಮಾನಮವದ್ಯನಿರ್ಧಾರಣಂ ಕುರ್ವನ್ತಿಆಚರನ್ತೀತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಥಃ. ಸತ್ಸುವಿದ್ಯಮಾನಾನ್ ಗುಣಾನಸೂಯಯಾ ಅಗೃಹ್ಣಾನಾ ಅವಿದ್ಯಮಾನಾನ್ ದೋಷಾನೇವ ಪಿಶುನಾ ಆರೋ ಪಯನ್ತೀತಿಭಾವಃ (1) ಕೇನ ಜ್ಯಾ ಧ್ರಿಯತೆ? ಜ್ಯಾ ಮೌರ್ವೀ ಕೇನ ಅಂಗೇನಧ್ರಿಯತೆ ಧ್ರಿಯತೇ? ಧನುರಾರೋಪಿತಮೌರ್ವೀಧಾರಣಾ ಕೇನೇತಿ ಪ್ರಶ್ನಾಶಯಃ ದೋಷಾ ಬಾ ಹುನಾ ಧ್ರಿಯತೆ ಇತ್ಯುತ್ತರಸಂಗತಿಃ. ವೀರಭುಜಸ್ಯ ಮೌರ್ವೀಕಿಣಾಂಕಿತತ್ವಾದಿತಿಹೃದ ಯಮ್. ಅಥವಾ ಜ್ಯಾಭೂಮಿಃ ಕೇನ ಧ್ರಿಯತೆ ದೋಷಾ? ಭುಜೆನೇತ್ಯುತ್ತರಮ್, ರಾಜಾ ನೋ ಭುಜೇನ ಬಿಭ್ರತೀತಿ ಸಮ್ಮತಮ್. (2)ಕಮಸ್ಯತಿಧನುಃ? ಚಾಪಃಕಂ ಅಸ್ಯತಿಕ್ಷಿಪತಿ ರೋಪಂಬಾಣಮಿತ್ಯುತ್ತರಮ್ ಶರಾಸನತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ. (3) ಕೋ ಬಾಲಿಶಃ? ಯಥಾ ಜಾತಇತಿಪ್ರಶ್ನೆ ಅಧೀಃ ಬುದ್ಧಿಹೀನಇತ್ಯುತ್ತರಮ್. (4) ಕೀದೃಶಃಕುಹ್ವಿನ್ದುಃ? ನಷ್ಟೇನ್ದುಕಳಾಯಾಮಮಾವಾಸ್ಯಾಯಾಂ ವಿದ್ಯಮಾನಶ್ಚನ್ದ್ರಃ ಕೀದೃಶಃ ಕಥಂಭೂತಃ ಅಭಾಃ ದೀಪ್ತಿರಹಿತಇತ್ಯರ್ಥಃ. ಏಕಸ್ಯಾಅಪಿಕಳಾಯಾ ಅದರ್ಶನಾದಿತಿಭಾವಃ. (5) ಕಿ ಮಶೇಷಸಾಧಕಮ್? ಸರ್ವಾರ್ಥಸಾಧನಂ ಕಿಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ವಸು ಧನಂ ತೇನೈವ ಸರ್ವಪ್ರ ಯೋಜನಸಿದ್ಧೇಃ ''ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿವಿತ್ತಂಸ ನರಃ ಕುಲೀನಃ ನತದಸ್ತಿಜಗತ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಯದರ್ಥೇ ನನಸಿಧ್ಯತಿ'' ಇತಿನೀತಿವಿದಭಿಮತೇಃ. (6) ಇನೋ ಧತ್ತೇ ಕಂ? ಸೂರ್ಯಃಕಂದಧಾತಿ? ಕರಂ ಮರೀಚಿಮ್. (7) ಐನ್ದ್ರಿರಿಪೂನ್ಕ್ವಾಹನ್? ಇಂದ್ರಸ್ಯಾಪತ್ಯಮರ್ಜುನಃ ಶತ್ರೂನ್ ಕುತ್ರಜಘಾನ? ಕುರ್ವನ್ತಿಕೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಸಮೀಪೇ ಕೌರವಾಣಾಂ ದುರ್ಯೋ ಧನಾದೀನಾಂ ವಾ ಸನ್ನಿಧಾನೆ ಭಾರತಯುದ್ಧೆ ಶತ್ರೂನ್ಜಿಹಿಂಸೇತಿಯಾವತ್. ಇಂದ್ರ

ಶಬ್ದಾತ್ತಸ್ಯಾಪತ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥೇ ಅತಇಞ್ ಇತಿಇಞ್ | ಐನ್ದ್ರಿರಿಪೂನಿತ್ಯಕ್ತ್ರರ್ಲೋರಿತ ರಪ ಲೋಪೆ ಧ್ರಲೋಪೆ ಇತಿಪೂರ್ವಸ್ಯಾಣೋದೀರ್ಘಃ (8) ಕಾऽऽಕ್ಕ್ಮನಿ ಆತ್ಮನಿಜಿವೇಕ ವರ್ತತೆ? ಚಿತ್ ಚೇತನಾತಸ್ಯಾ ಆತ್ಮಧರ್ಮತ್ವಾತ್. (9) ಕೇ ನು ಭಾರಹರಣಾಃ ಭಾರಾಣಾಂ ಸ್ಥಲಾನ್ತರನಯನೇಶಕ್ತಾಃ ಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಖರಾಃ ರಲಯೋರಭೇದಾತ್ ಖರಾಃ ರಾಸಭಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ "ಸ್ಥಾಣುರಯಂಭಾರಹರಃ ಕಿಲಾಭೂದಧೀತ್ಯವೇದಂ ನವಿಜಾನಾತಿ ಯೋऽರ್ಥವಮ್, ಇತ್ಯರ್ಥಜ್ಞಸಪದ್ಯಸ್ತ್ವವೇದಾಧ್ಯಯನಪ್ರಶಂಸಾಪರಭಾಷ್ಯಪ್ರಕ್ರಿಯಾಯಾಂ "ವೇದಭಾರಭರಾಕ್ರಾನ್ತಸ್ಸವೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗರ್ದಭಃ" ಇತಿ ಗರ್ದಭಸ್ಯ ಭಾರನಯನ ಸಮರ್ಥತಯಾ ಪ್ರತಿಪಾದನಾತ್. (ದೃಷ್ಟಾನ್ತೀಕರಣಾತ್) ಅನುಭವಿಕತ್ವಾಚ್ಚ | ಕೋಣೇ ಜ್ಯಾ ಕಾಶ್ಯಪೀ ಕ್ಷಿತಿಃ, ಮೌರ್ವೀಜ್ಯಾಶಿಂಜಿನೀಗುಣಃ ಮೂರ್ಧ್ವನೀಧೇಯಬಾಲಿಶಾಃ ಇನಸ್ಸೂರ್ಯಪ್ರಭೌ, ಆತ್ಮಾಯತ್ನೋಧೃತಿರ್ಬುದ್ಧಿಃ, ಪಧಃ ಪಧೌ ಕ್ರಾರೇಣ, ಭುಜಬಾಹೂಪ್ರವೇಷ್ಟೋದೋಃ ಪತ್ರೀರೋಪ ಇಷುರ್ದ್ವಯೋಃ, ಭಾಃ ಸ್ಯಾತಿ ದೀಪ್ತಯಃ, ರತ್ನೇಧನೇವಸು, ಪಿಶುನೋದುರ್ಜನಃ ಖಲಃ, ರಾಸಭಗರ್ದಭಾಃ ಖರಾಃ ಇತಿತತ್ತತ್ಪರ್ಯಾಯೇಷು ಅಮರಸಿಂಹಃ ಅಸ್ಯತ್ಸರ್ವಂ ಸುಗಮಮಿತ್ಯಲಮ್. ಅಸ್ಮಿನ್ ವೃತ್ತೇ ಪ್ರಶ್ನದಶಕಮುತ್ತರಿತಮ್ || ೬ ||

ವೃತ್ತಂ|| ಸಾರಂ ಕೇ ನು ವಿದನ್ತಿ? ಕೋऽಹನಿಪುಣಾ? ऽऽರೋಗ್ಯಪ್ರದಂ ಕಂ ವಿದುಃ |
ಯುಕ್ತಂ ಕೇನ ಚಿಕಿತ್ಸಿತಂ? ನೃಪತತಿರ್ಮತ್ತಾನು ಕಾ? ಕಾऽರ್ಥವೃತ್ |
ಕಾನೀಕ್ಷ್ಣಾಗಮನಾಚ? ನಾವಿಕಕುಲಂ ಕೀದೃಕ್? ಕ್ವಮೌರ್ವ್ಯಾಲ್ಪಣಿ |
ಧೀರಾಧೀರವಿಮರ್ಶಸಾಧನಯುತಾಸ್ಥಾನೇತ್ರಪಾದಾತರಿ || ೭ ||

ಅತ್ರತಾವತ್ ಧೀರಾಧೀರವಿಮರ್ಶ.. ದಾತರಿ ಇತ್ಯನ್ತಿಮಪಾದಃ ಕ್ವಮೌರ್ವ್ಯಾಲ್ಪಣೀತಿ ನವಮಪ್ರಶ್ನಸ್ಯೋತ್ತರೀಭೂಯ ಶಿಷ್ಟಾನಾಮಷ್ಟಾನಾಂ ಪ್ರಶ್ನಾನಾಂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರೀಭವತೀತಿ ಸಂಕ್ಷೇಪಃ (1) ಕೇ ಸಾರಂ ವಿದನ್ತಿನು? ಸಾರಜ್ಞಾಃ ಕೇಭವನ್ತೀತ್ಯನುಯೋಗಾರ್ಥಃ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪೃಚ್ಛಾಯಾಮ್. ಧೀರಾಃ ಧಿಯಾರಾನ್ತೀತಿಧೀರಾಃ ವಿದ್ವಾಂಸಃ ಏವ ವಿದನ್ತೀತಿ ಯೋಜನಾ (2) ಕೋऽಹನಿಪುಣಾ ವಿತರ್ಕಸವ ಧರ್ಕಾ? ಧೀಃ ಬುದ್ಧಿಃ "ಊಹಾಪೋಹಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನಂ ತತ್ವಜ್ಞಾನಂಚಧೀಗುಣಾಃ" ಇತ್ಯಭಿಯುಕ್ತೋಕ್ತೇಃ (3) ಆರೋಗ್ಯಪ್ರದಂಕಂವಿದುಃ? ಆರೋಗ್ಯದಾಯಿನಂ ದೇವಂಕಂ ವಿದನ್ತೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ, ರವಿಂ ಸೂರ್ಯಂ "ಆರೋಗ್ಯಂ ಭಾಸ್ಕರಾದಿಚ್ಛೇತ್, ಇತಿ ವೃದ್ಧಾಭಿಮತೇಃ (4) ಯುಕ್ತಂ ಕೇನ ಚಿಕಿತ್ಸಿತಂ? ಕೇನ ವ್ಯಾಧಿನಾ ಯುಕ್ತಂ ಚಿಕಿತ್ಸಿತಂ ಪಿಪಾಸಿತ್ಯನುವರ್ತ್ಯ

ತ್ರೇ ಅರ್ಜುನಸಾ ಕೃಪಾಮ್ಯೇನ ರೋಗೇಣೇತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಧಃ (5) ಸ್ಪೃಶತೀತಿ ಸ್ಪೃಶತಿ ಸ್ಪರ್ಶಕಾಃ ಭೂತಲರಾಜಮಂಡಲೀಂ ಮಾಡಯುಕ್ತ್ಯಾ ಭವತಿ ಧನುಷಾ ತಂ ವಿಷವಸಂಯುತಂ ಐಶ್ವರ್ಯಮಪಿ ಮತ್ತ್ಪ್ರೀಷಿ ನವೋಪಮಿತಿಮನ್ಯತೇ ಇತ್ಯುತ್ತರಃ (6) ಕಾಽರ್ಥಿನ್ಯೇತ್ ? ಪ್ರಿಯಾ ಜನಕಾಂಗನಾ ಕೇ ? ತಸ್ಯ ಧಯತ್ಯಸನ್ನತಃ ? ತಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನಾದಿಸ್ಯಾತ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಕಿಂ ಪ್ರಯೋಜನಂ ಇತ್ಯುತ್ತರಃ ಸ್ಯಾತ್ ಇಷ್ಟಸಾಧನತ್ವಾದಿತಿ (7) ಕಾ ಆನಿಕ್ಷ್ಣಾಗಮನಾದಿ ದರ್ಶನಸಂಯಹಿತಾ ಕ ಭವತ್ಯೇ ? ಅತ್ರ ಪಾದಾ ನಯ ನಹರಿಣರಹಿತಾ ಪ್ರೀತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಧಃ ನಿಃ ಶಂಕತ್ಯೇನ ದರ್ಶನ ಸಮರ್ಥತ್ವಾತ್ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಭಾವೇನ ಗಮನಶಕ್ತ್ಯಭಾವಕಲ್ಪ್ಯಪ್ರೇತ್ಯಾಶಯಃ (8) ನಾಮಕಿಂ ಕುರು ದೃಕ್ ? ಕರ್ಣಧಾರಬ್ರುದಂ ಕಥಂ ಭೂತಮ್. ಅತ್ರ ಕರಣ್ಯವತ್ ತಿತೀರ್ಷುರ್ಭರ್ದುರ್ಯಂ ಪಶ್ಯಂ ಆತರಃ ತದತಿ ಶಮಶೀಲತಿ ಯಾವತ್ ಅತಿಶಯೇನ ಮಹಿಷ್ (9) ಕ್ವ ರಾಮ್ಯಾಣ್ಬಣಿ ? ಉಲ್ಬಣ್ಯಭವಃ ಪೌಲ್ಬಣೀ ಗುಣವಚನಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಭ್ಯ ಇತಿ ಪ್ಯಞ್ ತಸ್ಯ ಷಿತ್ವಾತ್ ಷಿದ್ಗೌರಾದಿಭ್ಯಶ್ಚ ಇತಿ ಙೀಷ್ | ಮಾಂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕಿಂ ಭವತೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಾಶಯಃ ಧೀರಾಧೀರವ ಶರ್ಮಧರಯುತ ಸ್ಥಾನೇ ತ್ರಪಾದಾಂತ ಧೀರಾಣಾಂ ಪಂಡಿತಾನಾಂ ಅಧೀರಾಣಾಂ ಯಜ್ಞಾಜಾತಾನಾಂಚ ದೋಷಮರ್ಶ ಯೋಗ್ಯತಾಯೋಗ್ಯತಾವಿಚಾರಃ ತಸ್ಯ ಯಾಃ ಸಾಧನಮಿತಿ ನೃದುಷ್ಟ್ಯಂಜನ ಸಾಧನಾದೀನಿತ್ರೈರ್ಯುತೇಯುಕ್ತೇ ಅತಏವ ತ್ರಪಾಪಾದಾ ಲಜ್ಜಾದಾಯಕೇ ಅಸ್ಥಾನೇ ರಾಜಸದಸೀತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಧಃ ರಾಜ್ಞಃ ವಟ್ಟವಸ್ತ್ರಾವಚಾಲತಾದಬಾಹ್ಯಟೋಪಮಾತ್ರೇಣ ಸುಹಾಪಾಣ್ಡಿತ್ಯವೋಹಮುದ್ಧ್ವವಯುತಂ ಬಾಲಿಶಾನಾಂ ಅತದ್ಭೃಶಾನಾಂ ನಿಷ್ಕಲಷ್ಯವೈದುಷ್ಯಮಂಡಿತಾನಾಂ ಪಂಡಿತಾನಾಂಚ ಅಲ್ಪಜ್ಞತಾಪಾಂಡಿತ್ಯಾದಿಪ್ರಕಾಶನೇನ ಮೂರ್ಖಲಜ್ಜಾವಹಸ್ಥಾನಮಾಸ್ಥಾನೋಪ ತಿಸರ್ಗಕತಾಭಿಪ್ರಾಯಃ || ನಾರೋಽಬಲೇಸ್ಥಿರಾಂ ಶೀಷ, ಅಧ್ಯಾಹಾರಸ್ತರ್ಕ ಊಹಃ, ಅನಾಮಯಂ ಸ್ಯಾದಾರೋಗ್ಯಮ ಅರ್ಥೋಽಭಿಧೇಯರೈ–ನಿವೃತ್ತಿಷು, ಕರ್ಣಧಾರಸ್ತು ನಾವಿಕಃ ಆಸ್ಥಾನೀ ಯತ್ನಯೋಃ ಸ್ಥಾ, ಮಂದಾಕ್ಷಂ ಹ್ರೀಸ್ತ್ರಪಾ ವ್ರೀಡಾ, ಆತರಸ್ತರಪಣ್ಯಂ ಸ್ಯಾತ್ ಇತಿ ಚ ತತ್ರ ಚ ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಮ್ ||೭||

ವೃತ್ತಂ|| ಕಿಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಂ ? ಕಿಂ ಸ್ಯಾಕ್ಷೇಽಸ್ಯ ಹೃದಯಂ ? ಕಿಂ ತ್ಯಜ್ಯತೇ ದುರ್ಜನೈಃ ? |
ಕಾ ವಕ್ತ್ರೇ ಪ್ರೀತಿ ಜಗತಿ ? ಕೋಽನ್ನಪಟೀಯಾನ್ ? ಕೋ- ನಿಲಪ್ಯಾತ್ಯಯಃ ? ||
ಕಾ ತಾಲಜ್ಯಹತಾ ? ಕಿಮುತ್ತರಣಂ ? ಕ್ವಾಽಽಶಾ ? ಹರೇಃ ಕಾ ಸ್ತುತಿಃ ? |
ತನ್ಮಾಮಾನ್ದ್ಯತಶಾಲಿಭಾವಮುಹಿತೋ ಜಾನಾಸುಯೋಧನೇ ||೮||

ಅಸ್ಮಿನ್ ವೃತ್ತೇ ಶಂಭಾವಾದ್ಯತಮಾಶಭಾವಮಹರೋ ಬಾಣಾಸುರಾಯೋಧನೇ ಇತಿತುರೀಯಶ್ಚರಣಃ ಶಂ, ಭಾವಾತ್, ಖುತಂ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ನವಧಾವಿಚ್ಛಿದ್ಯಮಾನಃ ಆದಿತಃ ಖಂಡಶಶ್ಚ ನವಾನಾಂ ಪ್ರಶ್ನಾನಾಮುತ್ತರೀಭೂಯ ಸಮಷ್ಟ್ಯಾ ದಶಮಸ್ಯಾನುಯೋಗಸ್ಯ ಹರೇಃ ಕಾಸ್ತುತಿರಿತ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯಭಾವಮಾಪದ್ಯತೇ ಆರಬ್ಧಪ್ರಶ್ನಾನು ಕ್ರಮೇಣೈವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇ-(1) ಕಿಮಾಪ್ರಾರ್ಥ್ಯತೇ? ಆಶಂಸನೀಯಮ್ ಕಿಮ್? ಶಂ ಸುಖಮಿತ್ಯುತ್ತರಮ್. (2) ಕುತಊಹ್ಯತೇಽನ್ಯಹೃದಯಂ? ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಪರೇಷಾಂ ಹೃದಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಕುತಃ ಕಸ್ಮಾತ್ ಊಹ್ಯತೇ ವಿತರ್ಕ್ಯತೇ? ಇತರಮಾನಸಿಕಾಭಿಪ್ರಾಯೋಹನಂ ಕಸ್ಮಾದಿತ್ಯಾಶಯಃ ಭಾವಾತ್ ಇಂಗಿತಾಕೃತ್ಯಾತ್ಮಕಾಚ್ಚೇಷ್ಟಾವಿಶೇಷಾದೂಹ್ಯತ ಇತಿ ಯೋಜನಾ (3) ಕಿಂ ತ್ಯಜ್ಯತೇ ದುರ್ಜನೈಃ? ದುಷ್ಟೈರ್ದುರ್ಜನೈಸ್ತ್ಯಜ್ಯಮಾನಂ ಕಿಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಖುತಂ ಸತ್ಯಮಿತ್ಯುತ್ತರಮ್ ಸತ್ಯಾರ್ಜವದಯಾಹೀನಾನಾಮೇವ ದುರ್ಜನತ್ವಾತ್ (4) ಕಾ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿ ಜಗನ್ತಿ? ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಿಕಾ ಕಾ? ಈಶಭಾಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಕಾಶ ಇತ್ಯರ್ಥಃ " ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಂ ತಮಸಃ ಪರಸ್ತಾತ್ " ಇತಿಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪನ್ನಮಹಾಪುರುಷಸ್ವರೂಪಮೇವ ಸರ್ವಜಗದ್ವ್ಯಾಪನಪ್ರಕಾಶನಶೀಲಮಿತಿಭಾವಃ " ತಸ್ಯಭಾಸಾಸರ್ವಮಿದಂ ವಿಭಾತಿ " ಇತಿಶ್ರುತೇಃ (5) ಕೋಽಮ್ಲಪಟಿಮಾ? ಅಮ್ಲಸ್ಯ ರಸವಿಶೇಷಸ್ಯ ಪಟಿಮಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಕಿಮಿತಿಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ ಮಮಹರಃ ಉದ್ಗಿರಣನಿವಾರಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ (6) ಕೋ ನೀಲಗ್ರೀವಾಖ್ಯಾಹ್ವಯಃ? ನೀಲಕಂಠಕಪರ್ಯಾಯಪದಂ ಕಿಮಿತ್ಯರ್ಥಃ—ಬಾಣಾ ಇತಿಪದಮಿತಿಯೋಜನಾ. (7) ಕಾ ತಾಲಾಙ್ಕಹಿತಾ? ಬಲರಾಮಪ್ರಿಯಾ ಕಾ? ಸುರಾ ತಸ್ಯಾ ಹಲಿಪ್ರಿಯತ್ವಾತ್. ಕಿಮಸ್ತ್ರಕರಣಂ? ಅಸ್ತ್ರನಿರ್ಮಾಣಸಾಧಕತಮಂ ಲೋಹಂ ಕಿಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಆಯಃ ಕಾಲಾಯಸಮ್ ಲೋಹಜಾತೀಯೇಷು ತಸ್ಯೈವ ಶಸ್ತ್ರಕರಣೋಪಯುಕ್ತತ್ವಾತ್. (8) ಕ್ವಾಽಽಶಾ? ಆಯತಾ ತೃಷ್ಣಾ ಜನಾನಾಂ ಕುತ್ರ ವರ್ತತ ಇತಿಪ್ರಶ್ನಃ ಧನೇ ವಿತ್ತೇ ತಸ್ಯೈವ ಸಕಲಾರ್ಥಪರಿಪೂರಕತ್ವಾತ್ (9) ಹರೇಃ ಕಾ ಸ್ತುತಿಃ? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪ್ರಶಂಸಿಕಾ ಸ್ತುತಿಃ ಸ್ತೋತ್ರಗೀಃ ಕಾ? ತತ್ಪ್ರಶಂಸಕಂ ವಾಕ್ಯಂ ಕಿಮಪಿ ವದೇತಿಪ್ರಶ್ನಾಶಯಃ (10) ಬಾಣಾಸುರಾಯೋಧನೇ ಅನಿರುದ್ಧವಿವಾಹಕಾಲಪ್ರವೃತ್ತೇ ಬಲಿಪುತ್ರಸಂಗರೇ ಶಮ್ಭ್ವಾ ಆದೃತಂ ಶಂಕರೇ ಕೇಷಾಂಚಿದಭಿಮತಂ ಈಶಭಾವಂ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಭಿಪ್ರಾಯಂ ಅಹರಃ ಅಪಹೃತವಾನಸಿ ಹೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಭಗವನ್ನಿತಿ ಸಂಬುದ್ಧಿಪದಮಧ್ಯಾಹಾರ್ಯಮ್ ಅಯಂ ಕಥಾಂಶಃ ಶ್ರೀಭಾಗವತಾದವಗನ್ತವ್ಯಃ. ಪ್ರಶ್ನದಶಕಮಪ್ಯುತ್ತರಿತಮ್. ಪಟಿಮೇತ್ಯತ್ರ ಪಟೋರ್ಭಾವ ಇತಿವೃತ್ತಿಃ ಪೃಥ್ವಾದಿಭ್ಯ ಇಮನಿಜ್ವಾ ಇತಿಪಾಕ್ಷಿಕೇ ಇಮನಿಚಿ ಟೇಃ ಇತಿಭಸ್ಯ

ಟಿಲೋರ್ಲೋಪಃ. ಏವಮುಇತ್ಯತ್ರ ' ಟ್ವಿತೋಽಥುಚ್, ಇತಿಅಥುಚಃ ವಾಸರೂಪನ್ಯಾಯೇನ ವೈಕಲ್ಪಿಕತ್ವಾತ್ ಖಮೂದೋರಬಿತಿಅಬೇವ || ಭಾವಸ್ನತ್ವಾತ್ಸ್ವಭಾವಾಭಿಪ್ರಾಯ ಚೇಷ್ಟಾತ್ಮಜನ್ಮಸು, ನೀಲೀಝಿಣ್ಟೀದ್ವಯೋರ್ಬಾಣಾ ಸುರಾಹಲಿಪ್ರಿಯಾ, ಯುದ್ಧ ಮಾಯೋಧನಂಜನ್ಯಂ, ಪಿಣ್ಡಂಕಾಲಾಯಸಾಯಸೀ ಇತಿಸರ್ವತ್ರಚಾಮರಸಿಂಹಃ. ಇತ ರದಖಿಲಮಪಿ ಸ್ಫುಟತರಮಿತ್ಯಲಂಬಹುನಾ || ೮ ||

ವೃ|| ಕಾ ನಾರೀಮಹಿತಾ ? ಪಿಚಣ್ಡಭಯದಃ ಕೋಽರ್ಥಶ್ಚ? ಕಿಂವೀರ್ಯದಮ್ ?
ಕ್ವಸ್ಥಾಪ್ಯಂತಿಲಕಂ ? ಕಿಮಿಚ್ಛತಿ ಸಖಾ? ಗೇಯಂ ಕ್ವ ? ಕೋ ವಕ್ತಿ ನೋ? ||
ಗಞ್ಜಾಕಾ ಪಿಬದುಜ್ಝಿತಾ ? ಕಮಗಜಾವವ್ರೇ? ಹರೇಃ ಕಾ ನು ಗೀಃ ?
ಸತ್ಯಾಮೋದನಮಾನನೇಹಿತಮನಾಶೇವಾಗಮದ್ಯಾಹರಮ್ || ೯ ||

ಕಾ ನಾರೀ ಮಹಿತಾ ? ಪೂಜಿತಾ ನಾರೀ ಕಾ ಭವತೀತಿ? ಸತೀ ಪತಿವ್ರತಾ ಸಕ ಲೈರಪಿಪೂಜ್ಯಮಾನಾ ಭವತೀತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಥಃ ಮಹಪೂಜಾಯಾಮಿತ್ಯಸ್ಮಾದ್ಧಾತೋಃ ' ಮತಿಬುದ್ಧಿಪೂಜಾರ್ಥೇಭ್ಯಶ್ಚ, ಇತಿವರ್ತಮಾನಾರ್ಥೇಕ್ತಃ (2) ಪಿಚಣ್ಡಭಯದಃಕೋಽ ರ್ಥಃ ? ಕಃ ಪದಾರ್ಥಃ ಕುಕ್ಷಿರೋಗಭಯಂ ಜನಯತೀತಿ ? ಆಮಃ ಅಪಕ್ವಪದಾರ್ಥಃ ಇತಿ ವಿಶೇಷಃ. (3) ಕಿಂವೀರ್ಯದಮ್ ? ಇಂದ್ರಿಯದಾಯಕಂ ಕಿಮಿತಿ ? ಅದನಂ ಅನ್ನಂ ಅತ್ತೇರ್ಭಾವೇಲ್ಯುಟ್ " ಅನ್ನಾದ್ಭೂತಾನಿಜಾಯನ್ತೇ '' ಇತಿಶ್ರುತ್ಯಾ ಅನ್ನಸ್ಯೈ ವೇನ್ದ್ರಿಯರೂಪೇಣ ಭೂತಜನನಸಾಮರ್ಥ್ಯೇ ಪರಿಣತತ್ವಾತ್. (4) ಕ್ವಸ್ಥಾಪ್ಯಂತಿಲ ಕಂ? ತಿಲಕಂ ಕುತ್ರವಿನ್ಯಸನೀಯಂ? ಆನನೇ ಮುಖೆಇತ್ಯುತ್ತರಮ್. ತತ್ರೈವತಿಲಕಸ್ಯ ಶೋಭಾವಹತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ (5) ಕಿಮಿಚ್ಛತಿಸಖಾ ? ಸಮಾನಃ ಖ್ಯಾಯತಇತಿಸಖಾ ವಯಸ್ಯಃ ಕಿಮಭಿಲಷ್ಯತಿ ? ಹಿತಂಪ್ರಿಯಮಿಚ್ಛತೀತಿಯೋಜನಾ (6) ಗೇಯಂ ಕ್ವ ? ಕಸ್ಮಿನ್ಸ್ಥಲೆಗಾತವ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ಅನಾದೆ ನಿಶ್ಶಬ್ದಸ್ಥಲೆ ಜನಕೋಲಾಹಲರಹಿತ ಇತಿಯಾ ವತ , ತತ್ರೈವ ಗಾನಸ್ಯ ಶ್ರುತಿಸುಖಸಂದಾಯಕತ್ವಾದಿತಿಭಾವಃ (7) ಕೋ ವಕ್ತಿನೊ? ಪರಿಭಾಷಣಶಕ್ತಃ ಕೋ ನಭವತೀತಿಪ್ರಶ್ನಃ ಅವಾಕ್ ವಾಗಾಖ್ಯಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯವಿಕಲ ಇತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಥಃ (8) ಗಂಜಾ ಕಾ ಪಿಬದುಜ್ಝಿತಾ ? ಪಿಬದ್ಭಿಃ ಉಜ್ಝಿತಾತ್ಯಕ್ತಾಮದಿ ರಾವಸತಿಃ ಕಾ ಕೀದೃಶೀತಿಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ. ಅಮದ್ಯಾಮದ್ಯರಹಿತಾ. ಪಾತೃಭಿಸ್ತ್ಯಕ್ತಾ ಭವತೀತಿ ಯೋಜನಾ. (9) ಕಮಗಜಾ ವವ್ರೇ? ಪಾರ್ವತೀದೇವೀ ಕಂ ಪುಮಾಂಸಂ ವೃಣೀ ತೇ ಸ್ಮ ? ಹರಂಮಹಾದೇವಂ ದಕ್ಷಾಧ್ವರಪರಿತ್ಯಕ್ತಶರೀರಾ ಸತೀ ಪುನರಪಿಹೈಮವತೀ ಭೂತ್ವಾಶಂಕರಮೇವ ವೃಣೀತೆಸ್ಮೇತಿ ಪೌರಾಣಿಕೀಕಥಾ. (10) ಹರೇಃ ಕಾ ನು ಗೀಃ ?

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ವಾಕ್ ಕಾಸು ? ಪಾರಿಜಾತಾಪಹರಣಕಾಲೆ ಕಿಮಧ್ವರೇ ತಾರ್ಕ್ಯಶಂ ಖಂದ್ರಜಯಮಾದಿಸಾಹಸಮಕಾರ್ಷೀರಿತಿ ಕೇನಚಿದ್ಯಾದವೇನ ಪೃಷ್ಟಸ್ಯ ಕಾ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಿರಿತಿಪ್ರಶ್ನಾಶಯಃ ಸತ್ಯಾಮೋದನಮಾನೋಹಿತಮನಾಃ ಸತ್ಯಾಯಾಃ ಸ್ವಭಾವಾಯಾಃ ಮೋದನಂ ಪ್ರೀಣನಂ ಮಾನನಂ ಇತರಭಾರ್ಯಾಸಂಭಾವನಂ ವಾಲ್ಲಭ್ಯಾತಿಶಯಪ್ರಕಾಶನಮಿತಿಯಾವತ್. ತಯೋಃ ಈಹಿತಂ ಜಾತಾಕಾಂಕ್ಷಮನಃ ಮಾನಸಂ ಯಸ್ಯ ತಥಾದೃಶಸ್ಸನ್ ಅದ್ಯ ಅಸ್ಮಿನ್ನಹನಿ ದಿವಾ ಗಂ ದೇವತಾವೃಕ್ಷಂ ಪಾರಿಜಾತಂ ಆಹರಂ ಆನಯಂ ಇತಿ ಶ್ರೀಹರೇಃ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಿರಿತ್ಯುತ್ತರಸಂಗತಿಃ ॥ “ ನಾರೀಸೀಮನ್ತಿನೀವಧೂಃ, ಪಿಚಣ್ಡಕುಕ್ಷೀ, ಮಿತ್ರಂ ಸಖಾ ಸುಹೃತ್, ಗಂಜಾ ತು ಮದಿರಾಗೃಹಮ್, ಸತೀ ಸಾಧ್ವೀ ಪತಿವ್ರತಾ, ಮದಿರಾ ಕಶ್ಯಮದ್ಯೇಚ, ಶೈಲವೃಕ್ಷೌ ನಗಾವಗೌ, ಇತಿಸರ್ವತ್ರ ನಾಮಲಿಂಗಾನುಶಾಸನಮ್ ಅನುಕ್ತಮನ್ಯದ್ವ್ಯಕ್ತಮ್ ॥ ೯ ॥

ವೃ॥ ಕೇ ಯಾಚನ್ತಿ? ಕಮೂಚಿರೆ ಶ್ರುತಿಸುಖಂ? ಕಾ ಸಾಧುತೋಪಾಸತೇ
ಕಂ ಸಾನ್ದ್ಯೇ ? ಪಥಿ ನೀಯತೇರ್ಥಪಿಪಾಸುಭಿಃ ಕೇನೇವ ? ಕಃ ಸ್ಪರ್ಧತೇ ॥
ಕಾನ್ ವಿದ್ಯಾದ್ಗುರುತಃ ? ಕಮಾಸ್ನತಿ ಬುಧಃ ? ಕುರ್ಯಾಃ ಕದರ್ಯಾಷ್ಟಕಮ್ ?
ದೀನಾ ರಾಗಮಮಾನಿತೇನ ಮನಸಾ ಮಾನ್ಯಾಗಮಾನಾದರಮ್ ॥೧೦॥

ಅಸ್ಮಿಂಸ್ಸಪ್ತಪದನ್ತಿಮೇಪದ್ಯೇ “ ದೀನಾರಾಗಮಮಾನಿತೇನಮನಸಾ ಮಾನ್ಯಾಗಮಾನಾದರಮ್ ” ಇತಿಹಿ ತುರೀಯೋಽಂಘ್ರಿಃ ದೀನಾರಾಗಮಮಾನಿತೇನ ಮನಸಾ ಮಾನ್ಯಾಗಮಾನಾದರಮ್ ಇತಿಪದತ್ರಯಾತ್ಮನಾ ಪ್ರಥಮಂ ವಿಚ್ಛಿದ್ಯ ಕುರ್ಯಾಃ ಕದರ್ಯಾಷ್ಟಕಮ್? ಇತಿನವಮಪ್ರಶ್ನಪ್ರತಿವಾಕ್ಯೀಭೂತಃ ಪುನರಪಿ “ ದೀನಾಃ, ರಂಗಮ್, ಅಮಾನಿತಾ, ಇನಮ್, ಅನಸಾ ಮಾನೀ. ಆಗಮಾನ್, ಆದರಮ್, ಇತ್ಯಷ್ಟಧಾ ವಿಚ್ಛಿದ್ಯಮಾನಃ “ಕೇ ಯಾಚನ್ತಿ ” ಇತ್ಯಾದೀನಾಂ ಪ್ರಶ್ನಾನಾಮಷ್ಟಾನಾಮಪಿ ಖಂಡಶಃ ಕ್ರಮಶಶ್ಚೋತ್ತರೀಭಾವಮಾಪದ್ಯತೇ. ಆದಿತ ಏವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇ ತಥಾಹಿ. (1) ಕೇ ಯಾಚನ್ತಿ? ಯಾಚಕಾಃ ಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ. ದೀನಾಃ ದರಿದ್ರಾಃ ಧನವತೋ ಧನಂ ಯಾಚನ್ತೀತ್ಯಧ್ಯಾಹೃತ್ಯಯೋಜನಾ (2) ಕಮೂಚಿರೆಶ್ರುತಿಸುಖಂ? ಶ್ರೋತ್ರಯೋಸ್ಸುಖಕರಂ ಕಂವದನ್ತಿ? ರಾಗಮ್ ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಸಿದ್ಧಂ ತಾದೃಶಮಾಹುಸ್ಸಂಗೀತಜ್ಞಾಃ (3) ಕಾ ಸಾಧುತಾ ? ಸಾಧುಭಾವಃ ಕಃ ? ಅಮಾನಿತಾ ಮಾನಾಭಿಲಾಷರಹಿತತ್ವಂ ಸಾಧುಧರ್ಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ “ ಅಮಾನಿತ್ವಮದಂಭಿತ್ವಮ್ ” ಇತಿ ಶ್ರೀಭಗವದ್ಗೀತತ್ವಾತ್ (4) ಉಪಾಸತೇ ಕಂ ಸಾನ್ಧ್ಯೇ? ಸನ್ಧ್ಯಾಯಾಂ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಕರ್ಮ ಸಾನ್ಧ್ಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಕಂ

ಉಪಾಸತೇ? ವೈದಿಕಃ ಇತಿ ಶೇಷಃ ಇನಂ ಸೂರ್ಯಮ್. ಅರ್ಘ್ಯದಾನಾದಿಭಿರಿತ್ಯುತ್ತರಯೋಜನಾ. (5) ಪಥಿ ನೀಯತೇಽರ್ಥನಿಚಯಃ ಕೇನೈವ? ಅರ್ಥಾನಾಂ ವಸ್ತೂನಾಂ ನಿಚಯಃ ಸಮುದಯಃ ಪಥಿ ಕೇನೈವ ನೀಯತೇ ಉಚ್ಯತೇ? ಅನಸಾ ಶಕಟೇನ ನೀಯತ ಇತ್ಯುತ್ತರಮ್ (6) ಕಃ ಸ್ಪರ್ಧತೇ? ಪರಾಭಿಭವೇಚ್ಛುಃ ಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಸ್ಪರ್ಧ ಸಂಘರ್ಷೇ. ಮಾನೀ ಚಿತ್ತಸಮುನ್ನತಿಮಾನ್ ಪುಮಾನಿತ್ಯುತ್ತರಾರ್ಥಃ (7) ಕಾನ್ ವಿದ್ಯಾದ್ಗುರುತಃ? ಗುರೋಃ ಕಾನ್ ವಿದ್ಯಾತ್ ಜಾನೀಯಾತ್? ಆಗಮಾನ್ ವೇದಾನ್ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಾ, ಗುರುಮುಖಾದೇವ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಣ್ಯಧ್ಯೇಯಾನಿ ತಾನ್ಯೇವ ಸಾಧಿಷ್ಠಫಲಪ್ರದಾನೀತಿ ಭಾವಃ (8) ಕಮಾಪ್ನೋತಿ ಬುಧಃ? ವಿದ್ವಾನ್ ರಾಜಾದಿಸಕಾಶಾತ್ ಕಮಾಪ್ತುಮಿಚ್ಛತಿ? ಆದರಂ ಸತ್ಕಾರಂ ಭೂರಿದಾನತೋಽಪಿ ಭೂರಿಮಾನನಂ ಬುಧಪ್ರೀತಿಜನಕಮಿತಿ ಭಾವಃ (9) ಕುರ್ಯುಃ ಕಮಸ್ಯಾಶ್ಚ ಕಮ್? ಮಿತಂಪಚಾಃ ಲುಬ್ಧಾ ಇತಿ ಯಾವತ್. ತೇ ಕಂ ಕುರ್ಯುಃ ಕಂ ವಿದಧ್ಯುರಿತಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಃ (10) ದೀನಾರಾಗಮಮಾನಿತೇನ ದೀನಾರಾಣಾಂ ನಿಷ್ಕಾಣಾಂ ಆಗಮಃ ಲಾಭಃ ತೇನ ಮಾನಿತೇನ ಗರ್ವಿತೇನ ಮನಸಾ ಚಿತ್ತೇನ ಮಾನ್ಯಾಗಮಾನಾದರಮ್ ಮಾನ್ಯಾಃ ಪೂಜ್ಯಾಃ ಆಗಮಾಃ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತೇಷಾಮುಭಯೇಷಾಮಪಿ ಅನಾದರಂ ತಿರಸ್ಕಾರಂ ಕುರ್ಯುರಿತ್ಯುತ್ತರಯೋಜನಾ ಅಥವಾ ಮಾನ್ಯಾನಾಂ, ಆಗಮೋಽಸ್ಯ ಸಮೀಪಂ ಪ್ರತಿ ಆಗಮನೇ ಜಾತೇ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಕೃಪಣಾಃ ಧನಾಗಮಪ್ರಮತ್ತಾಃ ಮಾನನೀಯಾನ್ ಧನಾದಿನಾ ನತೋಷಯನ್ತಿ ನಚ ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ವಾ ಆದ್ರಿಯನ್ತೇ ಇತಿ ಪ್ರತಿವಾಕ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯಃ. ವೇದೇ ಶ್ರವಸಿ ಚ ಶ್ರುತಿಃ, ಗುರುರ್ಗೀಷ್ಪತಿಪಿತ್ರಾದ್ಯೌ, ಸನ್ ಸುಧೀಃ ಕೋವಿದೋ ಬುಧಃ, ಕದರ್ಯೇ ಕೃಪಣಕ್ಷುದ್ರಕಿಂಪಚಾನಮಿತಂಪಚಾಃ, ನಿಸ್ವಸ್ತು ದುರ್ವಿಧೋ ದೀನಃ ಕ್ಲೀಬೇಽನಃ ಶಕಟೋಽಸ್ತ್ರೀ ಸ್ಯಾತ್. ಅನಾದರಃ ಪರಿಭವಃ ಇತಿ ತತ್ತತ್ಪರ್ಯಾಯೇಷು ಅಮರಸಿಂಹಃ ಶಿಷ್ಟಮನ್ಯದಕ್ಲಿಷ್ಟಂ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ಚೇತಿ ಸರ್ವಂ ಶುಭಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಣೀವಿಲಾಸಾಹ್ವಯಯುವಿಬುಧವಚಃಪಾರಶಾಲಾಧಿನಾಥೋ |
ರಾಮಾಚಾರ್ಯಾಖ್ಯವಿದ್ವತ್ಪ್ರಧನುತನುಭವಶ್ರೀನಿವಾಸಾಖ್ಯಶರ್ಮಾ ‖
ಖ್ಯಾತಃ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ವಾನ್ ಕವಿಮಣಿರಿತಿ ಚ ವ್ಯಾಚಚಕ್ಷೇ ಯಥಾಸ್ವಂ |
ಸ್ವೀಯಾನ್ತರ್ಭಾವಚಿತ್ರಂ ತದಿಹ ಸಹೃದಯಾ ವೀಕ್ಷ್ಯ ತುಷ್ಯನ್ತು ಸನ್ತಃ ‖೧‖

ಸಮಾಪ್ತಂ ಚೇದಂ ಸ್ವೋಪಜ್ಞವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಹಿತಮನ್ತರ್ಲಾಪದಶಕಮರ್ಪಿತಂ ಚ

ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವಚರಣಯೋಃ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯೇಣ

ಇತಿ ಸರ್ವಂ ಮಙ್ಗಳಮ್.

ವೃ‖ ಪುಣ್ಡ್ರೇಕ್ಷೋ! ವಿದಿತಾ ತವೇಯಮೃಜುತಾತ್ವಾಪಾದಿಕೇ ವಕ್ರತಾ |
ಹಾರ್ದೀಯಂ ಮೃದುತಾ ಬಹಿಃ ಪರುಷತಾ ಸ್ವಾದ್ವಾರುಣಾಪೀಡನಾ ‖
ಮಾಧುರ್ಯೇ ತು ಪರಸ್ಸಹಸ್ರರಸನಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಂಶ್ಲಾಘಿತೇ |
ತಿಕ್ತೋಽಸಾವಿತಿ ಕೋಽಪಿ ದುಷ್ಟರಸನೋ ನಿನ್ದೇದಕಃ ಕಾಕ್ಷತಿಃ ‖ ೧ ‖

ವೃ‖ ಲೋಕೇ ಕಾಯತಿ ಚ ಪ್ಲವೇಽಪಿ ಸರಮೇ ಕಾರಣ್ಡವೇ ಸಾರಮೇ |
ಕ್ರೋಞ್ಚೈರ್ವತ್ಯಪಿ ಸಾರಸೇ ಸರಭಸೇ ಮದ್ಗಾವಧೋದ್ಗಾಯತಿ ‖
ಕಷ್ಟೇ ಗರ್ಜತಿ ಬಹ್ವಿಮಾಸು ಕವಿತಾವೈಶದ್ಯವಾಪದ್ಯ ಭೋಃ! |
ಕಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಕಲಹಂಸತಾಮವಿಶದೀಕುರ್ಯಾ ಮುಹುರ್ಯಾಚಿತಃ ‖ ೨ ‖

(ಅಸ್ಯೈವ ಕವಿಮಣೇರನ್ಯೋಕ್ತಿಮುಕ್ತಾವಳ್ಯಾಮ್)